

Nemunas

Nr. 41
(359–800)

2011 m.
gruodžio 1–7 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Kauno Laiptai
3-7 p.

Poezija — Gražina CIEČKAITĖ

Elžbieta BANYTĖ

Moterų raudonai
auksiniai plaukais
poezija, arba –
nesupyk, mama

Danguolė KALINAUSKAITĖ

Apie lietaus šalį

Kūrybinė drąsa
ir baimė

Jurga TUMASONYTĖ

Paaukotų knygų
organai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Salonas
be buržua 2 p.

Julijus GRICKEVIČIUS

Kauno bigbendui –
20 metų 8 p.

Šviesaus pasaulio
vizijos 9 p.

Juozas Grušas apie 1976 m.
Romualdo RAKAUSKO nuotrauka

www.nemunas.net

9 770 134 314 007

Juozui Grušui – 110

Mergaitė ir vienišas žmogus 3 p.

Salonas be buržua

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Jei būtų bent šiek tiek mažiau banalu, kalbą apie naujają parodą „Meno parke“ galėtume pradeti nuo Kauno – mažojo Paryžiaus temos. Ši kartą tai iš tiesų labai svarbu ir simbolika, tačiau...

1903 m. Paryžiuje vyko pirmoji „Rudens salono“ (*Salon d'Automne*) paroda. Jos organizatoriai – menininkai Georgesas Rouault, Andre Derainas, Henri Matisse'as, Angele Delasalle ir Albertas Marquet. Tai buvo atsakas į tuo metu vykusias konservatyvias Paryžiaus salono (*Paris Salon*) parodas. Oficialusis salonas užsiliko dar nuo Karaliaus Saulės laikų, todėl ištisės buvo gerokai senstelėjės. Nors Paryžiaus revoiliucija padarė perversmą net ir kultūros srityje, atvėrė parodų duris visiems menininkams, akademinių kanonų saugotojai ir toliau tvirtai laikėsi savo pozicijos. Tuomet inovatyviems menininkams truko

kantrybė, ir jie sukūrė savo erdvę. Pagaliau pristatyti Pierre'o-Auguste'o Renoiro, Paulo Cezanė'o, H. Matisse'o, Paulo Gauguino, Pablo Picasso ir kitų dailininkų darbai. Rudens salonas atidarytas tokiu darganotu metu, nes pavasaris ir vasara buvo populiarusias parodų rengimo Paryžiuje laikas, kimsite prikimštas meno. Viena ryškiausių „Rudens salono“ parodų surengta 1905 m., kai H. Matisso ir jo kolegų kūriniai sužerėjo „laukinį žvėrių“ spalvomis. Fovizmas (pranc. *les fauves*, „laukiniai žvėrys“) pradėjo ataką prieš ramujį impresionizmą.

Siemet lietuvių prisiminė senąjį Paryžių (beje, ten „Rudens salono“ parodos vyksta iki šiol) ir pasiskolinio idėją. Galerijos „Meno parkas“ rengiamos parodos tuo pačiu pavadinimu kaip ir Prancūzijoje sumanytojai teigia nesiekę oponuoti kitiems projektams. Svarbesnis tikslas – „pristatyti, parodyti „naujajį meną“, naują mąstymą, naujas ten-

dencijas, naują to laiko meno suvokimą“. O opozicija tokiomis sąlygomis formuoja savaimė. Pasiskolinta idėja ir net parodos pavadinimas šiai vintažo klestėjimo laikais kuria jaukia atmosferą. Ir lyg savaimė veja pasidomėti tuometinio ar vėlesniojo Kauno parodų kaledoriais, kurie papildytų šiandieną nepasenusiomis idėjomis. „Salonui“ bruožų ir čia veikiausiai nepritrūktume.

„Rudens salonas“ nesieka nustebinti avangardiniais, itin iš laiko ribų išskirtiniais darbais ar daryti ypatingų perversmų, nes tai jau sunkiai įmanoma. Paprasčiausiai pakvietė keletą kūrėjų, kurių labai skirtinti darbai žymi jų autorystės raidą. Vienintelė sąlyga – pristatomi nauji, dar niekuo neeksponuoti kūriniai, o stilus ir technika vienai nesvarbi. Rodoma tapyba, fotografija, instalacija, videoarbai. Parodoje dalyvauja vienuoliukai kūrėjų. Menininkai, kurių kūryba vi-

CATALOGUE
DU SALON
D'AUTOMNE
POUR
L'ARMÉE 1903

SALON
D'AUTOMNE
2011

suomet sulaukia reikiamo dėmesio, vertinimo. Atrankos kriterijus itin paslankus, bet kuratorius Arvydas Žalpys nutarė leisti išvadas daryti patiemis žiūrovams. Kūrėjų pagal sumanymą turėjo būti daugiau, tačiau dabar organizatoriai džiaugiasi radę beveik „pavyzdinės“ parodos konцепciją. Darbų nedaug, tačiau jie geri. Visi turi pakankamai vietas išsiskleisti, vienas kito negožia.

Parodoje dalyvauja ir jaunosios, ir vyresnės kartos autoriai. A. Žalpys mėgino apžvelgti visų jų kūrinius. Alfonsas Vilpišauskas naujauosi, vos vos spejusiu išdžiuti darbu vėl mėgina grįžti prie savo patirkintos pastozinės, ryškaus kolorito tapybos, todėl kūriny primena senus gerus laikus. Eugenijaus Varaklevičiaus paveikslė toliau skleidžiasi mikroskopiskai priartinti, siek tiek suabstraktinti gamtos motyvai. Ši kartą – akmenys. Jonas Gasiūnas taip pat nekeičia savo stilistikos, todėl dūminę tapybą geriausiai suprasime perskaityt ne mažiau svarbų ir intriguojančių pavadinimų: „Rusų matrosas sušaudys sifilitiką.“ Elena Balsiukaitė-Brazdžiūnienė, pastaruoju metu itin pamėgusi portretus, parodoje eksponuoja žmogaus pavidałą vaizduojantį, tačiau šiek tiek kitokį darbą. O Agnės Jonukės tapyba išsvaduoja iš bet kokiu objektu. Tai vienas serijos „Pagalvojau dar kartą apie tai“ darbų, atveriančių erdves, pripildytas jausmų, nuotaikų, tylos, bet ne daiktų. Laisvydė Šalciūtė taip pat

pradėjo tapti naujaji ciklą, o Kaune pristato pirmuosius bandymus: „Slavoj Žizek Versus Varlé Karaliénė“ bei „Slavoj Žizek Versus Raudonkepuraitė“. Slovėnų filosofas ir L. Šalciūtė perkonstruoja pasakų prasmes, todėl gana minimalius, lakoniškus, itin šviesių tonų darbus galima skaityti kaip knygą, kantriai aiškintis simbolius ir situacijas. Eimutis Markūnas kaip viada linkę eksperimentuoti. Nauja technika keičia tapybos stereotipus ir perkelia žiūrovus į meditatyvią erdvę – „Proto miegas suteikia naujas erdves“. Kuratorius pristato ir visiškai naujas Algimanto Kezio fotografijas, kurį „nemate net Amerika“, tēsančias jau patikrintą miestovaizdžių temą. Patricija Gilytė eksponuoja videoarbą „Sub-Zero Yogasan“, kuriai mėgaujasi keistais, netikėtais reiškinii junginiais ir transformacijomis. O Česlovo Lukensko objeketas-instalacija „Konteineriai“ ši kartą labai lakoniškas ir minimalus, bet reikalaujantis aktyvios žiūrovo pozicijos, jo interpretacijos.

Paruoštas ir Vaidos Tamoševičiūtės performansas, bet jis bus demonstruojamas vėliau, kad paroda ilgiau tėstusi ir aktyviau kviečia lankytojus. Organizatoriai kviečia aktyviai diskutuoti virtualioje erdvėje ir susitikus, reflektuoti aktualus meno situaciją, jos formas ir idėjas. Jos daro įtaką mus, o mes formuojame erdvę, patenkantčią į meno lauką. Abipusiai mainai.

Autorės nuotraukos

Eimutis MARKŪNAS. „Proto miegas suteikia naujas erdves“.

2011 m. Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatais tapo:

kino režisierius Arūnas ŽEBRIŪNAS – už viso gyvenimo nuopelnus; už kūrybą, klojusių pamatus poetiniams kinui, nepakartojamą vaizdo kalbą visais laikais teigusių aukščiausias humanistines vertibes.

fotomenininkas Algimantas ALEKSANDRAVIČIUS – už fotografinio portreto atnaujinimą, Lietuvos asmenybų galerijos sukūrimą, už LDK paveldo poetiskus atspindžius.

muzikologas Vytautas LANDSBERGIS – už Lietuvoje ir pasaulyje nuosekliai plėtojamą čiurlionianą.

vizualaus meno kūrėjas Kęstutis GRIGALIŪNAS – už istorinio laiko atspaudus šiuolaikiniame mene, už skaudžios atminties erdvinių įvaizdinimą.

rašytojas Henrikas Algis ČIGRIEJUS – už donelaitišką gyvenimo refleksiją šiuolaikinės lyrikos kalba, už žodžio ir etikos dermę.

dainininkė Asta KRIKŠČIŪNAITĖ – už plataus Lietuvos ir pasaulyje repertuaro intelektualų ir įtaigų iprasminimą, už išskirtinę vokalo kultūrą.

Apdovanojimai vyks 2012 m. Vasario 16-osios proga Prezidentūroje.

Širdingai sveikiname plunksnos brolius Henriką Algį ČIGRIEJU, ivertintą Lietuvos nacionalinė kultūros ir meno premija „už doneleitiską gyvenimo refleksiją šiuolaikinės lyrikos kalba, už žodžio ir etikos dermę“, ir Vytautą LANDSBERGI, kuriam Lietuvos kultūros ir meno premija skirta „už Lietuvoje ir pasaulyje nuosekliai plėtojamą čiurlionianą“.

Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininkas ir valdyba

Mieli mūsų skaitytojai,

Jūs galite tapti pačiais dosniausiais „Nemuno“ rėmėjais – tereikia užsiprenumeruoti savaitraštį 2012 metams!

Prenumerata metams kainuoja 90 Lt.
Prenumeruoti galite visuose pašto skyriuose,
internetu – www.post.lt ir www.prenumerata.lt,
redakcijoje – Gedimino g. 45, tel. (37) 322244, 322266.

Nemunas

KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Juozui Grušui – 110

Mergaitė ir vienišas žmogus

Juozas GRUŠAS

Petro PALILIONIO
nuotrauka

Priėjusi miesto sodą, ji sustojo ir įsižiūrėjo į liepsnojančius klevus. Kaip gražiai čia sugalvojo rudo, - nusijuokė ji, - visus medžius apipylė ugnimi, auksu, saulės likučiais.

Gera būti dailininke, išsitaikai, kur nori, pieši, kas patinka. Ir bloga būti kasininke (o dar netikraja, padavuojančia), nuskubi į banką, pažini svetimas algas, susidedi į geltonos odos portfelį ir - grįždamas nesidairyk; eik tiesiosioms gatvėmis, suspaudusi kaip replėmis tą svetimą lobį. O kontoroje buhalteris, kuriam lyg tyčia Dievas davė akmenį vietoj širdies, vis vien apreks tame „kvankle“, „žiurke knygine“ (jis yra pastebėjęs ją skaitant kontoroje) ir dar kitaip nuostabesniais žodžiais. Tu atskai, anot išmaningojo buhalterio, už visą pašaulį ir už visus jo turtus.

Kas gi čia?! Jos dėmesį patraukė nepaprastas reginys. Ji sustojo. Laidotuvų procesija. Keista procesija. Nedažytų lentų karstą, užvožtą lovą, veža kažkokios purvinos vežėcios, o paskui jas eina vienintelis žmogus. Žmogus - viena koja. Antroji - medinė, apkautysta geležim. Jis žengia akmenų grindiniu, nuklotu rudens lapais - šiurpus: „Šlept tarkšt! Šlept tarkšt!“

Ji net išsijojo. Lyg koks klyksmas jai išsiveržė iš širdies. Praleido eiseną, nepajudėdama iš vienos.

Iš kur tokios laidotuvės? Net tokiaime miestelyje, kur pykstamasi trisdešimt metų, ir tai mirusį lydi sunkvežimis rimtais žmonių veidais.

Ji pabėgėjo tekina, susilygino su procesija ir įėjo kurį laiką šali-gatviu.

Ką jis lydi? Tikriausiai žmoną. Kur jų vaikai? Kur kaimynai? Kodėl jis vieniu vienas?

Praeivai sustoja, stebisi, bet né vienas nesiryžta net kelių žingsnių paeiti šalia žmogaus.

Vėjas blaško negyvus lapus, né-sa sūkurais, meta į veidus; kokia šalta rudens diena!

Medinė koja paslysta, ir žmogus suklumpa ant vežėcių. Bet vėl atsiesta, vėl žengia šita klaikia savo eiseną.

Kodėl jis nesisėda į vežėcias, galvoja ji. Kodėl neapkabina karto? Kelias dar ilgas. Kapinės dar to-

li. O jis per daug vienas, neįsivaizduojamai vienišas.

Ir ji pati nepajuto, kaip pasuko iš šaligatvio ir susigretino su žmogumi. Jai atrodė, kad ji atmerktomis akimis sapnuoja; su kažkokiu nesuprantamu būtinumu daro tai, ko iš tiesų nedarytu.

Dabar jie dviese įėjo paskui tas šmékliškas vežėcias, ir kiekvienas atrodė lyg iš kito pasaulio.

Nukarinės kojas vežėjas ragina kumele skubeti, nori greičiau baigti priversti kelionę su karstu už nugaros, greičiau grįžti prie savo tarmybos, į kurią jis yra įpratęs.

O žmogus, nors ir klupdamas, žengia atkakliai, ryžtingai, savotiškai oriai: „Šlept tarkšt, šlept tarkšt!“ Nuo kaktos jam ritasi stambūs pракaito lašai, palikdami pėdsakus ant nevaraus plenėly spalvos veido.

Griuvėsis, galvoja ji. Kas jam pakels karstą ten, kapinėse? Kas padėjo išnešti iš namų? Kas buvo sujuo tomis baisiomis valandomis, kai mirtis pasiėmė galbūt paskutiniu artimu žmogu?

Paklausti jį? Ne! Jo veidas - lyg pikto sužicisto žvėries. Atrodo, kad jo širdis kupina šiurkščiausio nerimo, įtūžio ir pagiežos. Tikriausiai jis žmonių priešas, kerstininkas, girtautojas. O čia vežama kankinė. Ir vežimas taip šiurpiai gargžda, tarsi kartodamas kažkieno neišsakyta skundą.

Gal jis daužė prieš savaitę tą moterį kumščiais, o vakar girtas klūpojo prie jos miglo, kuriame ji merėjo.

Aišku, niekada jis nenušluostė jai ašarų ir nepakelė jai naštus, kai ji, netekusi jégų, imdavo klupti. Graužė jos gyvenimą, iš pradžių tvirtą, vėliau palaužtą; édė atkakliai nei rūdys geleži. Kapojo ją kaip jauną eglę, kol nugenėjo šakas. Jis sunaikino jos slaptąjį pasaulį ir padarė iš jos paklusnį, bevalę vergę. Ir ji braidžiojo pusnis kirtimuose, šalo véjo pagairėje ant pastolių, mirko skalbyklos garuose, kad parneštų jam duoną. Gulėjo šalia gyvo lavono, šlykstėdamasi prisiliestimais, ir, tik kažkokios šventos kvailybės apakinta, kantrai neše moteriai skirtą likimą. Net nenusi-kirpo juodų, ant pečių krintančių plaukų, už kurių nutvéręs jis mes-

davo ją į guoli; jis to neleido. Ji buvo šviesa, kuri nepramuša tam-sos, ir meilė, kuri miršta negimus.

Ir tas bekojis, o dar daugiau beprotis, kaltino ją už viską, o labiausiai už patį gyvenimą. Ką jis ateityje kaltins?

Laidotuvų vežimas ritasi iš miesto, slenkia didžiulių beržų alėja į laukus - saltus, drėgmės ir vėjų pripildytus.

Ji turi grįžti. Būtinai grįžti. Bet ji, skausmingos paslapties sujautinta, beveik nesąmoningai žengia paskui nezinomą karstą.

Galbūt viskas ne taip, kaip ji manoma. Gal ji neteisingai apkaltino tą be galio vienišą žmogų, kuris, kaip atrodo, nieko daugiau nemato, tik tas liūdinas vežėcias, nieko daugiau nejaučia, tik dingusį gyvenimą ir likusią širdgėlą.

Tikriausiai jis nėra pakvaišęs girtuoklis. Nėra žvėris. Nedaužė prieš savaitę kumščiais žmonos; nedaužė nei prieš metus, nei prieš dešimt. Moteris sirgo jau daug metų, nepakildama iš lovos. Visiems įgriso, visi neagleistingai paliko ją ir pamiršo. Tik jis, jos vyras, bekojis, bjauriu plenėly spalvos veidu, kilnojo ją ant rankų, slaugia kantrai, stebuklingai kantrai, su nesuprantamu švelnumu. O ji, išsijautrinusi ir apdujusi nuo ilgos ligos, matydavo aureole, spindinčią aplink jo galvą.

Gal šitokiai tlesia?

Bet kodėl žmonės paliko jį, tau-rišišrdį? Kodėl jis vienas?

Atsakymo jis nesuras, nors stengiasi jų gyvenimą matyti taip, kaip mato šią šméklišką vežimą. O žmogus, neramiai žengiantis šalia jos, aišku, nepasakos savo gyvenimo. Ir paslaptį neaiškinti. Ar galima išaiškinti paslaptį paukščio, krintančio po medžiojoto šautuvu, žuvus jo patelei? Ar galima nustatyti šviesos ir tamsybės ribas, tarp kurių su-kasi visa, kas gyva? Ar įmanoma suprasti tą baisū žiaurumą, kuris lydi meilę?

Galbūt ir tas žmogus, tas bjaurus bekojis, kuriam buvo įgimtas švelnumas, išidegė neapykanta ir kerštu žmonėms, prakeikė juos, émė ti-ketė velnius. Iškėlęs gauruotą kumštį į dangų, jis šaukė dėl savo likimo, reikalavo atpildo, reikalavo teisybės. Teisybės nebuvu-

Bet šitame purve turėjo kas nors būti: dievas ar velnias, ar girtavimas iki beprotybės.

Jeigu bekojis išstartų mergaitė keletą savo likimo žodžių, jis tikriausiai galėtų sau pasakyti: štai ko aš iki šiol nežinojau ir nesupratau!

Bet ne, jis neprabils. Ir jai liks nežinoma tai, kas svarbiausia, - kaip ir visada.

Juk ji nežino, ką jis iš tikrujų lydi.

Ji mano, kad žmoną, ir stengiasi suprasti gyvenimą, kurio visai nebuvo. O galbūt jis lydi motiną - išsinešusi ant savo pečių ištisą šimtmjetį, viską užmiršusi ir visų užmirštą; gal seserį - laimés nesulaukusią, į pragara pasiuntusią visus vyrus, uždusus nuo pykčio; o gal draugą - tokį pat atliekamą ir niekiam nereikalingą?

- Ką jūs lydite? - paklausė ji staiga ir taip tyliai, kad suabejojo, ar jis išgirdo.

Žmogus pakelė galvą, išsitiesė, nusibraukė atbula ranka nuo kaktos prakaity.

- Gyvenimą savo, - pagaliau atsakė gergždančiu, nemaloniu, bet iš gilumos kylančiu balsu. Ir žengė toliau, sunkiai krypuodamas, šnopsdamas, tačiau nepriklausomai ir išdidžiai, kažkaip graudingai komiškai: „Šlept tarkšt! Šlept tarkšt!“

Ji pajuto šiurpuli.

Priesais buvo tuččias nugarinės laukas, keletas eglių ties kapi-nėmis, kurių viršūnėmis vėjas neše pilkus debesis.

- Hhh... ką lydite jūs, ahh?..

Išgirdo ji graudų, bet piktą dūstančio žmogaus murmėjimą. Jis, matyt, eikvojo paskutines jėgas ir su kraupiu nerimu skaičiavo mintyse, kiek dar liko iki kapinių.

Ji paėjėjo keletą neryžtingų žingsnių, atsiliko ir sustojo. Taip, tikrai, ką jų lydi? Svetimą paslaptį, kurios niekada nesužino? Bevardij gyvenimą bevardžio žmogaus? Ką jis lydi?

Lyg prabušdama atsiminė tai, ką neleistinai buvo užmiršusi, - atsiminė, kad ji nešasi pilną portfelį pinigų, kurie kažkam neapsakomai reikalingi. Ir bėgo tekina į miestą, galvodama, ką pasakys buhalteris, kuriam Dievas iš pik-tumo davė akmenį vietoj širdies.

Bėgo žvirgždėtu keliu, ilga beržų alėja, neatsigreždama, nesustoda-ma, kaskart labiau suprasdama sa-vio kaltę.

Ir kai išbalusi ir uždususi pravė-rė raštinės duris, ji pamatė siaubą buhalterio akyse. Sustojo prieš jį be žado ir laukė negailestingo teismo. O jis, norėdamas nustatyti kaltės dydį, ištarė pro dantis:

- Kalbek!

Tada ji pasiryžo pasakyti jam visą tiesą, pasakyti, suvaldžiusi baimę, drąsiai, net protingai. Jeigu jau būti teisiamai, tai tikta už tiesą.

Taip, ji éjo laidotuvų procesijo. Ji turėjo eiti. Ji negalėjo neiiti. Mirė jai brangiausias žmogus. Kol jis buvo gyvas ir darydavo jai gera, ji niekino jį, skriaudė, ižcindinėjo. Giminės apiplėsė jį, pali-ko, užmiršo. Ir mirtis, kuri šimtą kartų baisesnė vienatvėje, pažadino jos sąžinę, atsakomybę, gai-lestę. Ji pajuto savo to žmogaus gyvenimą, tokį mažą ir kartu tokį didelį, - gyvenimą, audrose ne-palūžus, švelnios meilės pripil-dytą. Ir pajuto jo likimą, nežinomo, užmiršto žmogaus likimą, ne-matomais saitais surištą su jos li-kimu. Ji éjo paskui karstą - ji ne-galėjo neiti, - paskui sielvartą, paskui neišmatuojamą vienatvę.

Ir atrodė jai, kad ji eina paskui kažką nemirtingą, eina su visais žmonėmis karta, eina brolių ir serų būryje. Ir atrodė jai, kad žemė žydi, nors tai buvo geltonas rudos.

Pradėdama kalbėti, ji jautė bai-mę, bet dabar pati pamatė, kad tai néra baimės ir silpnumo žodžiai; pati suprato, kad tai iš tikrujų yra tiesa. Ir, keista, ji pastebėjo aša-ras buhalterio akyse. Ašaras?! Ne! Tai buvo tik iš kažkur atklydës Saulės kraštelis, tik svetimų spin-duliu pluoštas, nes staiga griežta-sis žmogus pagriebė tą patį port-feli ir trenkė į stalą.

- Kvaiša! Galėjo taip atsitikti, kad būtum grįžus be pinigų! Žmo-nėms valgyti reikia!

Zenono BALTRUŠIO
nuotrauka

Gražina CIEŠKAITĖ

Teofanijos

*judėki mintie
metafiziniais kalbos labirintais
i šviesą*

*judėki dvasia
metafiziniais minčių labirintais
i tiesą*

*judėki būtie
metafiziniais šviesos labirintais
i gérį*

*judėki širdie
metafiziniais kančios labirintais
i meilę*

*stigmu rožės
nuo tavo šviesos
o antgamtéje saule Dievybės*

*antidvasią meni
o pasauli
i daiktinę šviesą*

*dykumos širdyje
tavo meilė
skaisti lyg ugnis*

*lakštingala
tylėjime nakties
girdžiu aš tavo sidabrinę širdį*

*artėja amžinybė
absoliuto dugnas
žydras nebylus*

*saulės auksas
ménulio sidabras
tau nematoma dulke širdie*

*išspinduliavęs gamta
nustebai o Absoliute
kuriantis visataq*

*o psichokosminis gyvybės
branduolys o siela medituoojanti
po žydičiu medžiu*

*ten kur dvasioje
tyliai žvelgi
i antgamtéje žydičią liepsną*

*teofanija meilės mirties
mūzos ašarų kraujas
ugninis*

*meditacijų muziką malda
žodžio tylą beribę
anapus kalbos*

*kova už būti
dvasioje antgamtiškas
judėjimas minties*

*o metafizika garsų
o muzika pilnatvės
išminties*

*ten dvasioje tyliai švieti
žodžio atspindžiu
virstantis balse*

*kaip Kristus
aklą gydantis
alyvu žydrame sode*

*anapus blogio gėris
o anapus gėrio
Kristaus purpurinė dykuma*

*sustingusi nirvanoje
o auksalapė
Budos sodo tuštuma*

*kartoji mantrą
amžinus žodžius
visatos formoje įdvasintą ramybę*

*ten dvasioje
dvasioje tyliai skrendi
i antgamté kaip liepsną*

*o naktie
tavo iščiose lemta svajoti
apie kosminę formą minties*

*judėki mintie
aprépdama
dvasios vienovę*

*judėki širdie
kai metafizinis
laikrodis stovi*

*judėki šviesa
metafiziniais vilties labirintais
i būtį*

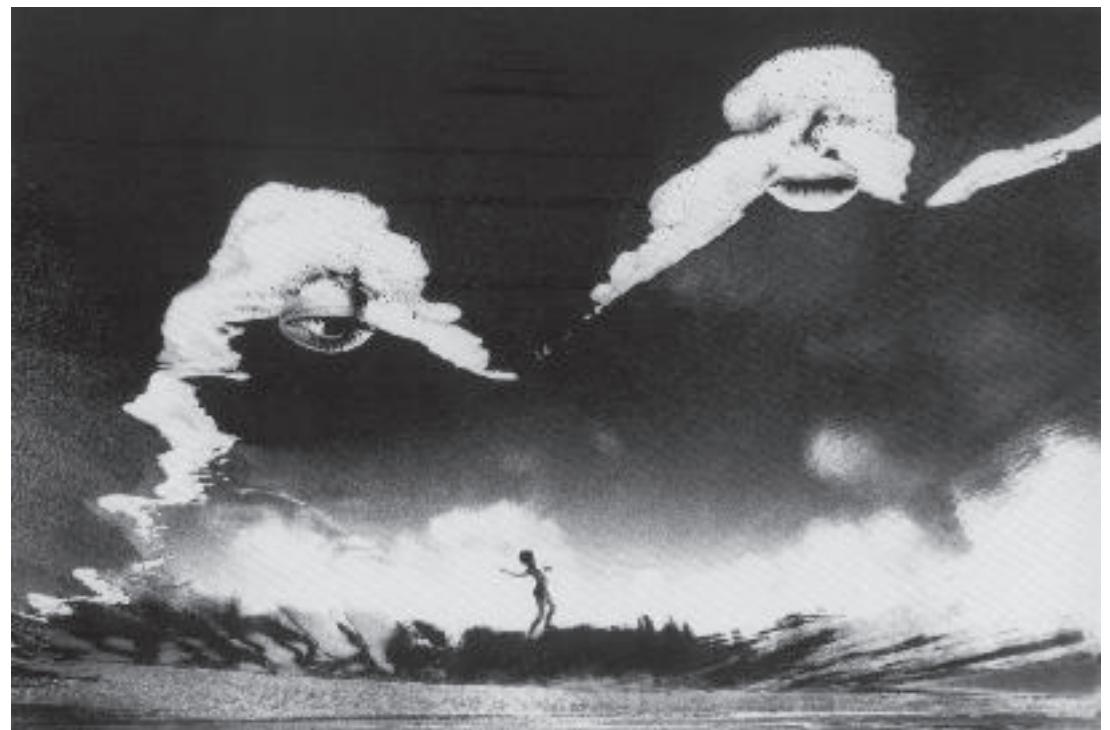
*jauski Dievą mintie
tarsi gelme
atspindinčią šviesą visatos vienutėj*

*sutvėrei Dievo atspindį širdie
banguodama kaip Absoliuto
veidrodis skaistus*

*skleiskis
tamsoj ir šviesoj
siela Dievybės pilnoji*

*skleiskis
po mano širdim
mistine rože visatos*

*mūžos kapą
po baltu Orfejo medžiu
mano ašarų gelme bekūnę*

Vitalijaus BUTYRINO nuotrauka

Moterų raudonai auksiniai plaukai poezija, arba – nesupyk, mama

Elžbieta BANYTĖ

Keistas šurmulyis kilo dėl pirmosios Indrės Valantinaitės eilėraščių knygos „Žuvim ir lelijom“ (2006). Kritikai iš karto pasidalijo į dvi stovyklas – vieni ją maišė su žemėmis, vadino „ne poezija“ (tarsi būtų galima vienareikšmiškai pasakyti, kas yra poezija), o kiti narsiai gynė ir pirmuoju kalbino nesupratungumu. Atsirado ir, politikos terminais kalbant, „centristų“, kurie bandė sutaikyti dvi konfliktuojančias pusēs ir parašyti neutralias, maloniai nuobodokas recenzijas. Tokia kontroversija lietuviškame kultūros gyvenime – geras ženklas, augančio kritinio mąstymo požymis. Galima pasakyti ir dar vieną dalyką – tai rodo, jog eilėraščių poetika nauja, ne visai tradicinė, gerokai eklektiška, intertekstuali, žodžiu, „postmodernas“. Ne visiems priimtinės tokis kalbėjimo būdas, lygai kaip ir šiuo metu itin madinės terminas „postmodernizmas“. Na, bet apie viską iš eilės.

Paėmus į rankas I. Valantinaitės knyga „Pasakos apie meilę ir kitus žvėris“ iš karto krinta į akis panašumas su „Žuvim ir lelijom“. Pavadinime vėl figūruoja gyvūnai, pirmosios dalies epigrafas yra iš Lewiso Carollo „Alisos“ (beje, ir veikėjai tie patys – Alisa ir Cėsyro katinas), tekstas aiškiai suskirstytas į tris dalis, turinčias atskirus epigrafus, nevengiamai ištraukti iš kitų kūriniių – dainų, užsienio poezijos *etc.* Ko gero, esmingiausias žodis čia yra „užsienio“: tekstas aiškiai kuria santykį su užsienio literatūra, tradicinio „lietuviškumo“ Jame tik pėdaskai. Pažvelkime vien į pavadinimą – tai aiški Gabrielio Garcia Marquez romano „Apie meilę ir kitus demonus“ parafrazė. Matyti, kad autorė neįssigando kritikos strėlių, kurios, banaliai kalbant, smigė smigo į jos pirmają knygą, ir toliau vadovavosi sau priimtinomis strategijomis. Manau, dėl to I. Valantinaitė verta pagarbos – tokis aiškus savito braizo neįsižadėjimas sudaro prielaidas kalbėti apie poezijos tikrumą, apie

rašymą nepataikaujant nei kritikos, nei skaitytojų skoniui.

G. G. Marquez romano dvasias karaliava visoje knygoje – dažni žodžiai „vienuolynas“, „nuodėmė“, „šventieji“, „pragaras“, kurie dominuoja ir hipotekste. Ten, kur nėra žodžių, juntame panašią situaciją – meilė I. Valantinaitės tekstuose iki skausmo geidulina, ilgesinga, liūdina. Nė ženklo idilės, pakylėtumo, o ten, kur to atsianda, tekstas mus iš karto meta žemyn: „Tebus pašlovintas teiliukas, / iš kurio odos pagaminti / mano batai, // atvedę tiesiai pas tave. // (...) Tebus prakeiktas.“

Nesunkiai galima ižvelgti šiek tiek ironišką santykį su tradicinėmis krikščioniškomis vertybėmis – susilaikymu, tyrumu ir pan.: „Ar leisi atsigert iš savo bambos šulinio? (...) Juokinga pagalvojus neva visa dėl to, / kad keliaudama per dykumą sutikiau tave / ir galėčiau nuplaun dulkes nuo mūsų pavargusių kojų“ („Asotis“). Tačiau tai nereiškia, kad jos trypiamos, religija niekinama, o seksas ir aistra iškeliami kaip meilės pagrindas. Kalbama apie skaudū ilgesi, apie supratimą, kad meilė – „riaumojanti meška, šnypšianti gyvatės liežuviu“. Tai – nykus laukimas („Kai tu išeidavai“), liūdnas geidulys („Herbas“), užmarštis („Archéologe“). Poezija labai daiktiška, žaidžiama konkrečias vaizdais, lygiai toks pat daiktiškas ir žmogus – liūdnas, geidulius būtybę, nuolat kovojančius viduje gyvenančiais žvérinius. Ne be reikalo ant knygos viršelio pavaizduotas nuogas žmogus su lapės galva, keistai primenantis Petro Repšio freskas (sgraffitis) Vilniaus universitete – ko gero, retas kuris šiai gamtos moksly klestėjimo laikais nepasipirkintų, išgirdęs, kad mes visi turime daug instinktyvių „žvériškų“ ypatybių. Nepatogu apie tai kalbėti? Taip, galbūt. Žeidžia tuos, kurie netiki evoliucijos teorija? Taip, tikriausiai. Tačiau žvėris draskosi ne tik I. Valantinaitės eilėraščių žmogaus išorėje, bet ir viduje: jis sukelia abejonių, pavyda, neleidžia užmigti, nurimti, pasidžiaugti tuo,

ką turi. „Mus, karališkojo Viešpaties sumuštinio / judrū īdarą, // išsprauštarp dviejų duonos riekių – / ateities ir prieities“ – taip nelauktai taikliai apibūdinama žmogaus būtis.

Kaip jau supratome, seksualumas – esminė I. Valantinaitės eilėraščių žmogaus savybė. Maksimaliai estetizuota ji galime aptiki kone kiekviename tekste: „Bangos prilipdo suknę prie kūno, / praplysta dulkėta žvaigždynų uždanga.“ Tiesa, man pasirodė, kad erotika kartais balansuoja ant pornografijos ribos – subtilumas išlaikytas ne visur: „neprisimena tuomenė mylimojo vardo, / kurį kadais snibždejo praverdama kojų varthus.“ Abejotina atrodo ir autorei nuotrauka galinio viršelio vidinėje pusėje – gal jau per daug to nuogumo: nuogumas priekiniame viršelyje, „nuogi“ erotiški tekstai, o galiausiai fotografija, pristatant I. Valantinaitę ypač seksualiai. Savaimė suprantama, atvirumas gimsia dėl tikslinio adresato – jauna autorei rašo jaunam skaitytojui. Todėl galbūt tokia estetiką reikia suprasti kaip savotišką provokaciją? Juk poezija visada skatina mus pažvelgti į pasaulį iš kitos perspektivy, nei esame išprate.

Tačiau knygoje yra ir kitų aspektų – akcentuojamas žmogaus laikinumas, kuriamas labai savotiškas santykis su transcendencija: Dievas tekstuose jaučiamas ūkykai, o su krikščionybe kuria ma jau minėta ironiška distancija. Matyt, tokia pasaulėjauta artima daugeliui jaunų žmonių – suniku išvis nieko netiketi, todėl santykis su Anapusybe tampa asmeninių paieškų rezultatu. Tos paieškos akivaizdžiai atispindi trečios dalies tekstuose – „Fokusas“, „Naktinis traukinys Bankokas – Trangas“ ir kituose.

Dėmesį patraukia itin intertekstuali knygos kalba. Yra gausybė nuorodų į pasakas (tai rodo jau pavadinimais) – čia ir Alisa, ir bibliinės istorijos, ir antikinė mitologija, ir kasdienybės nuotrupos, kurios pateikiamas ta pačia kinematografiškai fragmentiška maniera. Labai svarbios citatos –

jomis autorė netiesiogiai išreiškia savo požiūrių į meną ir literatūrą. Rinkinio „Žuvim ir lelijom“ pirmosios dalies epigrafe Alisa kalba apie ateijimą, ir tai kritikai siejo su iniciacija į literatūrinę bendruomenę, o „Pasakose apie meilę ir kitus žvėris“ tas pats Česyro katinas Alisai kalba apie išėjimą: „– O, buk tikra, kad išeisti, – nura-mino Katinas, – žinoma, jei tik pa-jėjési, kiek reikia.“ Išeiti sunkiau, nei įeiti, nes išeidamas neabejotinai palieki dalelė savęs ir išsinėsi truputį kažko svetimo. Tiesiogiai ši mintis išsakoma paskutiniame knygos eileraštyje „Visi kambariai“: „Norėčiau iki gyvenimo galio spėt aplankyt tas vietas, / kad surinkčiau save / mus atgalios, po trupinį. // Suklijuočiau dėlionę, išbarstyta po visą / jūrų ir dykumų suskaidytą pasaulį.“ Taigi imanoma kalbėti apie modifikuotą rėminę struktūrą.

Antrosios dalies epigrafas sa-ko: „Ateis diena, kai moterys bus raudonai auksinėmis akimis, raudonai auksiniais plaukais, ir jų gi-minės poezija vėl bus atkurta“ (Ingeborga Bachmann). Akivaizdi užuominia į feminizmą dar sustiprina akivaizdū teksto moterišku-mą. Raudona – aistros spalva, o auksinė turi gausybę reikšmių, be kita ko, šlovės, didingumo. Taigi ateis diena, kai moteris bus stipri, seksuolis ir išreikš tai poezija...

I. Valantinaitė si diena jau atėjo, nes jos tekstuose minėtos dvi savybės itin ryškios, o antroji rinkinio dalis ypač seksualiai. Taigi vėl karto jama pirmosios knygos struk-tūra – ir ten epigrafas buvo panašus: „Kas yra gėlės? Moterų tarpu-kojai kvepia daug geriau. Visa tai yra gamta, todėl nei vienas neišdris piktintis mano žodžiai“ (Danil Charms). Čia yra galėtų lais-vai reikštis feministinė literatūros kritika.

Trečioji dalis kasdieniškiausia, todėl ir epigrafas paprastas: „... ir žmonių skruzdėlynas / man per širdį ropoja“ (Federico García Lorca). Čia pasakojami įvairūs dalykai, „užropoję“ autorei ant širdies – išspūdžiai iš teatro, traukinio avarijos prisiminimas ir pan. Taigi po-

dvieju įtemptų, neramių dalių – sa-votiškas atokvėpis. Jis skirtas pa-mastymams, apibendrinimams, pri-siminimams. Galbūt ne per daug sulkius pasakydama, kad knygos struktūra yra gyvenimo metafora – iš pradžių esame Alisos amžiaus ir pasiklystame dideliam pasaulyje, paskui – moterys auksiniais plau-kais, seksualios ir poetiskos, o vėliau ateina laikas pamastyti ir su ironiška distancija stebeti „žmonių skruzdėlyną“...

Taigi teneižiėdžia visi tie, ku-riuos piktina atviras kūniškumas ir kurie iš poezijos tikisi kaimiškų gamtovaizdžių bei tikslų ri-mų. I. Valantinaitėi pavyko su-kurti daugialypį tekstą, kurį galima skaityti įvairiai – kaip sekso apologetiką, kaip feministinių kūrių, kaip gyvenimo metaforą, kaip žmogaus būties ir santykio su transcendencija pateškas. Pri-dékime dar ironiją, eklektikumą ir gausime visą teksto sudedamujų dalių sąrašą – ji Lyotardas pava-dintų „postmoderni“. Jau norėjau pasipiktinti ir ižlizai pabumbėti apie reklamą ant viršelio, kur pa-cituotas Rimvydas Stankevičius: „Neko nėra svaigiau nei skaityti talentingos poetės išrašytą autentišką ir todėl unikalą meilės istoriją.“ Tačiau lieka atsidusti ir pa-sakyti – taip, I. Valantinaitė yra ta-lentinga poetė, kurios savotiški tekstai randa savo adresatą.

*Indrė Valantinaitė, *Pasakos apie meilę ir kitus žvėris*. – Vil-nius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2011.

si, o su rykliais bendrauti nesino-ri. Taip ir lieku viena su savo dve-jonėmis.

Pergalės atveju taip pat aplanko dvejopį jausmai: iš vienos pu-sės, džiauguosi laimėjimais, smagu matyti vieningą tautą (tegul ir laikinai), bet sykiu pradedu svartsyti, ar tokia vienybė galėtume pa-sigirti ir pralaimejimo atveju (skaityti ankstesnę pastraipą). Ir kas gali supaisyti tuos „lietaus šali-les“ gyventojus: jei blogai, nori, kad būtų gerai, jei gerai – nori dar geriau. Sakyčiau, perfekcionistai. Gal ir gerai...

Prašau atsakyti: argi tokiais atvejais mes nepateisiname savo „lietaus šalies“ vardo? Manau, pateisiname. Juk būname panašūs į šen bei ten stiprių vėjų ir audrų blaškomą vieną didelį laivą. Vil-liusios, gerbiamas skaitytojau, kad apie Vytauto Petkevičiaus varto-tą epitetą nepagalvojai (gal dar vienas ne taip beviltiška?).

Tiek to, galima ir neatsakyti.

Ieva Valantinaitė

pasakos apie meilę ir kitus žvėris

ir kitus žvėris

žvėris

Ad rem

Apie lietaus šalį

Danguolė KALINAUSKAITĖ

Netikėtai į rankas patekusi Ernesto Parulskio knyga „Kasdienybės kunstкамera“ privertė mane atitrūkti nuo savosios kasdienybės ir pasinerti į literatūrinę. Iš pirmo žvilgsnio – knyga kaip knyga: pavadinimas apie kasdienybę (kaip netikėta!), bet nekasdieniškas, todėl intriguojanta ir skatināti atsiversti turinį. Smalsu, ką autorius savo kamera fiksuoja kasdieniame gyvenime. „Anekdotai ir romanai“ – akys užklisia už šio pavadinimo. Pamanau, kad ir pro mano kunstкамerą tokie dalykai neprasyta: anekdotus šiaip profilaktiškai vartoju vitamino C atsargoms papildyti, o romanus... į juos gilintis verčia aplinkybės. Pasidaro įdomu: ką dar naujo galima pasakyti apie šiuos du literatūros korifėus? Perskaitau tek-

ta, ir paaiškėja, kad šuo pakastas kur kas giliau, nei maniau.

Pasak E. Parulskio giminaicio, kurio svarstymai pateikiama minėtoje esė, šie du literatūros žanrai turi savo atitinkmenis sporto sričių: anekdotai jam primena krepšinį, o detektivinių romanų – futbolą. Dėl pastarojo palyginimo nesiginčiu. Jeigu žmogui taip atrodo, tegul, bet dėl krepšinio ir anekdoto asociacijos, atsirašau, negaliu nutylėti. Bent vieną skiriamą tarp jų, priesingai nei E. Parulskio giminaicio, tikrai ižvelgiu: anekdotu pabaiga nėra aiški – galiau juoktis, jei bus juokinga, galiai ir nesijuokti, jei nebus iš ko. To negalėčiau pasakyti apie krepšinį, nes jo baigtis visada vienoda – būna linksma (aišku, tai galima traktuoti ir kaip mano asmeninį negalavimą, bet dabar ne apie tai): vienu atveju nusiypoti iš laimė-

priverčia pergalę, kitu atveju – sirgaliai. Tikriausiai, gerbiamas skaitytojau, galvoj, kuo čia dėti ištikimieji krepšinio arenų tribinų užkariautojai. Kantrybės. Tuoj vienkai supras. Turbt manai, kad šiuos pakeverzojimus čia raitau šiaip sau, bet iš tikrujų bandau plėtoti naratyvą ar ši tą panašaus...

Nors, tiesą sakant, iš kur normalus skaitytojas gali žinoti, kas de-dasi ketvirtus metus filologijos žalojamos studentės galvoje, jei ji pati to nesuprantą.

Nepyk, gerbiamasis, jei tarp mano aprašomų sirgalų atpažinsi ir save. Ignoruok tuos kliedesius, manydamas, kad tai – jau minėtos žalos padarinys. Arba ne.

Palieku E. Parulskio giminaicio samprotavimus ramybėje ir pereinu prie savujų, nors šiokis tokis ryšys tarp jų vis dėlto yra.

Sakyčiau, mūsų „lietaus šali-

es“ gyventojai kai kada būna laibai linksmai žmonės, netgi anekdotiškai linksmai. Smagu. Kam liūdėti? Kad ir kaip ten būtų, niekas nedrės ginčytis, jog mes tikrai išsisiskiriame savo tvirtu nacionaliniu charakteriu ir, žinoma, tuo, kad išpažįstame dvi religijas. (Ma-sinė mūsų tautiečių psichož

Kūrybinė drąsa ir baimė

„Pakelės šunytyje“ Cz. Miloszas rašė: „Tikriausiai neįmanoma nieko pasiekti nebūnant išitkinus savo pranašumu. O šis atsiranda žiūrint į kitu pasiekimus tarsi per apsuką žiūroną. Ir paskui sunku išsvaduoti iš padarytos skriauodos jausmo.“ Du „Nemuno“ klausimai Renatai SERELYTEI:

I

– Kūrybinė drąsa – kas tai? Kiek ji siejasi su kūrėjo talentu, intelekto galia, vitaline, dvasine, gyvenimiškąja patirtimi, vidine stiprėbe? O gal tai arčiau troškimo apsinuoginti, atsverti, parodyti slapčiausias, intymiausias savo minčių, potyrių, „nuodėmingiausių“ vižių kerteles? Be to, šiai laikais sparčiai populiarėja dar viena „drąsos“ rūšis – narsa neišmanyti amato pagrindu, ignoruoti tradiciją ir kūrybinį palikimą, į šuns dienas išdėti visus autoritetus, arogantiškai manyti, jog tik nuo tavęs ar tavo kartos ir prasideda tikroji kūryba. Ar tai nėra jau meninio chuliganizmo požymiai? Bet gal ir jis, tarkim, saikinai dozuojamas, gali būti perspektyvus bei vaisingas?

II

– O kas yra kūrybinė nedrąsa, sutrikimas, netgi baimė? Ką galėtumėte pasakyti ir apie Lietuvos, ir apie globalizuoto pasaulio provincijos menininko sindromą? Gal toks visai neegzistuoja?

Martyno VIDZBELIO nuotrauka

I

– Jūsų klausimas toks išsamus, kad Jame praktiškai ištengtume rasti ir atsakymą.

O šiaip jau šnekėti apie drąsą, kūrybinę ir gyvenimišką, galima labai daug, įmantriai, čia, pasak Juozo Erlicko, neišvengiamai atsiskleidžia kiekvieno kūrėjo „didiybė ir grožis“. Taigi niekaip neišvengsi grožėjimosi savimi. Niekaip, nes visi kūrėjai yra drąsūs ir nė vienam jokiu būdu neprisipažins esąs bailys. Šiame fobijų amžiuje, kai žmogus bijo savo paties šešelio, tai labai pagirtina.

Bet gal reikėtų klausti, ne kas yra kūrybinė drąsa (ją pakankamai tiksliai apibrėžia pats klausimas – tai ir „meninis chuliganizmas“, ir autoritetų išdėjimas į šuns dienas, ir manymas, kad tik nuo kurio nors asmens prasideda kūryba), o kaip ji atsiskleidžia šiuolaikiniame literatūriname ir visuomeniniame kontekste, kokios jos formos, kokias potekstes ji atveria ir pagaliau kam ji reikalina. Juk yra ir konjunktūrinė drąsa, kai einama tik iki tam tikros leistinos ribos, kompromisas, pa- grįstas politinės diplomatijos taisyklėmis, kai žinai, ką reikia šnekėti, kad turėtumei saugią ir pa- laikančią aplinką – kritikus, draugus, leidėjus ir panašiai.

Kūrybinės drąsos kaip idėjos formą gerai atskleidžia žanrai. Pa- vyzdžiui, komerciniai romanai, kuriuos jau galima vadinti „recep- tiniais“, nes jie imami „daryti“ pa- gal kulinarijos knygų pavyzdį: jeigu ir pasitaiko bravūros ar iš- šūkio, jie gerai apskaičiuoti, kad romanai būtų „valgomis“ ir suvirš- kinami, kad paskui nuo jų nepūstų vidurių ir nereikėtų pirkti me- zymo. Dažniausiai esanti „drąsi“ čia apsimeta kokia nors idėja – imkime kad ir laiko kaip bene pa- grindinio mūsų realybės komponento traktuotę. Komercinėje li- teratūroje (ir kine) labai paplitęs keliaivimo laiku motyvas. Neretai keliaujama tam, kad išgelbėtum pasaulį, atitaisytum blogą poelgių ir panašiai. Bet tai gali liudyti

anaipolt ne herojaus drąsą, o tai, kad dabartyje jam neįdomu, her- rojus čia neturi ką veikti, arba, kas galbūt arčiausiai tiesos, – jis ne- tik nieko čia negali pakeisti, bet netgi nesistengia to daryti. Praeiti, pasak C. S. Lewiso, sustingusi ir nebeteika, laiko širdis visuomet yra dabartis.

Kaip žanras prie kompromisi- nės literatūros, sakyčiau, ima ar- tetti ir poezija. Rašoma daug eil- eraščių, kurie neturi „laiko širdies“ (lietuvių prozai tas irgi tinka, ypač bestseleriais virtusiems isto- riniams romanams). Bet gal čia kaltas pats žanras – eileraštis?.. Galbūt jis tiesiog sustabarėjo, gal jam reikia ieškoti naujos formos?.. Bet juk yra poetinė kalba, kuri ne- priklauso nuo formos, modelio, nuo negyvybingo šablono. Ji turi bene pačias išpūdingiausias ir tiksliausias raiškos galimybes, tik čia jau nepakanka vien drąsos, reikiā ir savotiškos beprotynbės – vi- zionieriškumo, ypatingos pasau- lio pajautos...

Šiai laikais eileraštis, many- čiau, turi nemažai galimybų pro- vokuoti. Kaip perprasta kalbos forma idėjai ir meninei vizijai iš- reikšti.

Kad lietuvių literatūroje su ži- buriu reikia ieškoti feljetono žan- ro (maloni, tačiau bene vienintele- lė išimtis – Paulinos Pukytės „Jū paprociai“ bei „Netikras zuikis“), taip pat satyros ir humoreskos, liu- dija, kad kūrybinė drąsa neretai suvokiamą kaip emocinės, jaus- minės patirties objektas, netgi kaip savotiška egzaltacija ir tas pats nelemtas „keliaivimas laiku“ į praeitį, dažniausiai akcentuojant martirologinį jos aspektą. Vaiz- duotė, humoras, šmaikštumas, tal- pus ir tikslus, meniškai preciziš- kas sakinsky – visa tai sietina ir su intelektu, su tuo, ką prancūzai vadina *esprit*, „gyvu protu“, ir su iš- gryninta jausmo skale, kuri nere- tai neturi nieko bendra su emoci- ja kaip su dirgikliu.

Kaip kūrybinei drąsai atviro žanro nederėtū pamiršti ir litera- tūros kritikos. Jeigu autorius – jaunas maksimalistas, čia kūry- bingai įkūnijama tai, kas vadina- ma „autoritetų išdėjimu į šuns die- nas“. Ypač jeigu jaunasis kritikas dar neišleidės savo pirmosios

knygos. Jeigu jau išleidės – ne taip gera, nes tada paprastai pats kri- tikas būna sukritikuojamas. Tuomet neišvengiamai atsiranda li- guista atpažinimo reakcija, kuri kur kas labiau veikia žmogaus jausmus, o ne protą, ir jos atsikra- tyti sunku. O juk literatūros kriti- kas, jeigu nori būti objektyvus, iš esmės turėtų būti tyras kaip kri- stolas, be jokios asmeninės pagie- žos, pavydo ar lengvos paranojos bruozų...

Bet šiaip jau literatūros kriti- kos (turint omenyje ne akademikus, o daugiausia rašantį jaunimą ir vyrėlesnius rašytojus) žanras tuo įdomesnis, gyvesnis ir atviresnis, kuo jis subjektyvesnis. O sub- jektyvumas be tam tikros drąsos gal ir neįsivaizduojamas... Žino- ma, gali būti, kad toji drąsa – tie- siog poza. O pozos patogios dėl to, kad jas galima keisti.

Dar kūrybinė drąsa šiek tiek panaši į beprotynbę, manią, ligą, kurią reiktų gydyti. Gal net į blo- gą skonį – o tai dar baisiau. Mat tam tikroje draugijoje savo mania- ja gali netgi pasigirti, ir būsi jei ne suprastas, tai bent apgailėtas. O dėl blogo skonio niekas tam- tos neužjaus ir tamsta būsit kaltas pats, kad štieki laiko spoksoda- mas į televizorių neįsmokot gero skonio iš ten gyvenančių žvaigž- džių.

O kodėl neįsmokot – gal dėl to kaltas intuityvus pasipriėšinimas, įžūlus elgesys, akiplėšiškumas, „meninis chuliganizmas“... Tai vi- sai neblogos kūrybinės drąsos for- mos. Jų nereikia ignoruoti.

II

– Nedrąsa... Žodžių niveliaci- jos amžiuje si sąvoka švyti keista magiška šviesa. Taip ir norisi ją gretinti su kitomis – drovumi, romumu, nuolankumu, naivumu... Labai neiuolaikiški, neinovatyvūs žodžiai, reiškiantys ne ką ki- ta, kaip atsilikimą, davatkškumą ir, be abejų, mano jau minėtą blo- gą skonį. O kadangi šiuolaikinio žmogaus pasaulis panašus į lėkštę, kuri sukas kosmose apie savo aši, blogas skonis jokiu būdu neturi iškreipti tikslios jos sukimosi orbitos.

Nedrąsa, o dar kūrybinė – argi tai gali egzistuoti?.. Ar gali egzis- tuoti tabu – kažkoks laukinis žo- dis, jis visai netinka šiuolaiki- niams reiškiniams apibudinti.

Iš esmės nei kūrybinės drąsos, nei nedrąsos vartotojui neberei- kia, nes vargu ar tai sukrėstu jo pasaulėžiūrą taip, kaip kadaise žmones sukrėtė žinia, kad ne Žemė yra visatos centras. O jeigu pa- aiškėtu, kad vis dėlto Žemė?.. Ne fiziniu, o metafiziniu ar galbūt pa- prasciausiai žmogišku požiuriu?..

Kūrybinė nedrąsa – kaip slenkstis, ant kurio galima pasilikti ir ramiai žiūrėti, kas dedasi lauke. Bet galima ir peržengti. Iš- eiti laukan. Isėjimas – atsivérimo būsena, kai turi pasirodyti, koks esi, o ne toks, kokį nori pavaizduoti (dažniausiai – geresnį, gra- žesnį, protingesnį). Šita būsena man dažnai nepatinka, bet aš ne- galiu jos įveikti.

Atsisakęs kūrybinės nedrąsos kaip apsauginio tabu, susiduri su kaltės ir kančios sąvokomis. O čia juk nepadės net kūrybinė drąsa, ji gali veikti netgi kaip dekonstrukcijos įrankis ir viršti beprotynbę, nebesiejama su kūryba kaip su darna visuma.

Tiesą pasakius, galbūt kūrybi- né nedrąsa visgi labai reikalinga kaip tam tikras saugiklis... Bet at- eina akimirka, kai jis išsijungia, ir parašai ką nors tokio, panašaus

į „Ravėtoją“. (Toks mano eileraštis, keletas žmonių yra skaitę, ir vienas netgi tapo jo gerbėju, tai man iki šiol nuostabu.) Apskritai jis gal ir turėtų likti rankraščiuose. Skaitytį jo publikai nieku gyvu nedrįsčiau. Ne tik dėl to, kad klausytojai eileraščio subjekta nevalingai imtų tapatinti su au- tore. Bet galbūt dėl pačios auto- rės susitapatinimo su tuo, kas iš žemės, iš puvenų, iš suakmenėju- sių ir suragėjusių fosilių, miru- sių augalų ir gyvūnų, visokių prieistorinių pabaisų, šiurpios inertiškos gelmės, kuri yra iššū- kis mūsų pasaulio tvarkos supratimui, žmogiško dvasingumo kaip prioritetu prieš kitus gamtos rei- kinius ir būtybes iškėlimui...)

Tai tokia skausminga abejo- né – o kam viso to reikia? Kokią prasmę apskritai turi šitos sąvo- kos – drąsa, nedrąsa?.. Gal tai tē- ra mūsų menkų galimybų apibrė- žimas, kažkokia humaniška ap- gaulė?..

Sakyčiau netiesą, jei tvirtinčiau, kad apie tai kasdien galvoju ar kad bandau įrodinti drąsos dieviškumą ar nedrąsos žmogiškumą savo kū- ryba. Tai įrodo bibliotekų lenty- nos, knygynai ir knygų mugės, taip pat – knygų laužai ir liūdnas autorų – eretikų – likimas. O gal- voti apie tai neretai ir netenka, nes laikas gailestingas – jis mums do- vanoja užmarštį.

Anksčiau žmonės, pajutę tam tikrų jėgų poveikį, vadino- jas dievai, dievybėmis, angelais, demonais. Dabar nei die- vu, nei demonų mūsų mastyme lyg ir neliko, tačiau tos jėgos niekur nedingo. Tik šiandien jos, anot C. G. Jungo, rimuoja- si su „izmaišas“.

Taigi sugalvojome naujus vardus, terminus, pavadinimus, bet vis neapleidžia, netgi tvirtėja nuo jautauta, jog anie, senieji, vardai – dievai, angelai, demonai – tikslesni.

Ir esmės laikas mūsų nekeičia, tik atveria, išskleidžia. Todėl lyrika visados yra *aš ir apie mane*.

Aš ir apie mane netgi tada, kai skaitome kūrinius, parašy- tus prieš šimtus ar tūkstančius metų.

O tie, kurie bus talentingai parašyti po šimtmečio, irgi bus *aš ir apie mane*.

cave canem

Etažerė

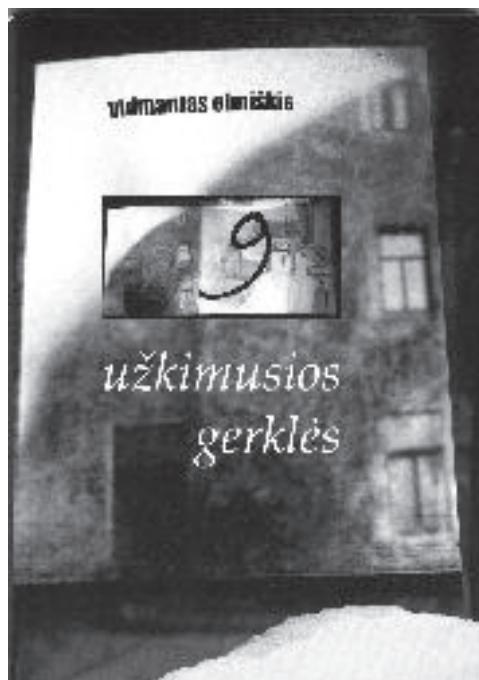
Paaukotų knygų organai

Jurga TUMASONYTĖ

Vyko spintų tvarkymas: Aušra krovė kaugėmis neberekalingus savo drabužius, šaukėsi kambario draugus ir kvietė juos rinktis patinkančias drapanas. Niekada ne galėjai žinoti, kurią akimirką vėl pasibels į duris ir pasiūlys užmesti akį į spalvotą kalnelį, sudėtą iš apsidūkavusių megztinių, sijonų, paltų ir kitokio vis dar pritaikomo gėrio. Tačiau popietę vaikščiojau iš kampo į kampą ieškodama kažkokio niekniekio, kai už durų išgirdau mandagų *tuk tuk*. Aušra stovėjo su knygelėmis: „*Nemunui* – šyptelėjo. – Nebesėjau pati.“ Tiesą sakant, man patinka daiktų cirkuliacija. Mégstu įvairius, panešiotus, turinčius savo istorijas: jie atrodo net šiek tiek draugiškesni nei nauji. Svetimo megztinio apsvilkimas – kaip svetimų organų transplantacija: dalis šeimininko energijos lieka prie tavęs. Pamanusi, kad Aušros energija man patinka, paėmiau knygas ir ilgai nelaukusi atsiverčiau pirmają.

Idomu, kad knygos, kurias gavau iš Aušros, parašytos kauniečių. Dar vidurinėje mokykloje, kai vyko kažkokis literatūrinis moksleivių renginys, Petras Venclovas paklausė jaunuju literatūrą, kokius jie žino Kauno raštojus. Pamenu nejauką tyla... To-dėl apsidžiaugiau gavusi progą užmesti akį į iškart tris šių raštojų knygas: visas nejmantriai, tamais viršeliais. Lyg pilkus, vienodų plunksnų paukščiukus. Maža leidykla ir nedidelė raštojų koncentracija man atrodė kaip jauki gildija, kurios viduje laikas létesnis, santykiai giminiškesni, o vertybės dvasingesnės.

Vidmantas Elmiškis „9 užkimusios gerklės“: eilėraščiai. – „Kauko laiptai“, Kaunas, 2011.

Ant kelių – Vidmanto Elmiškio poezijos knyga, kurios anotacijoje rašoma, kad kaimiškos pasaulėjautos autoriuui artimas geranoriškas žvilgsnis į praėjusį, tačiau neprarastą laiką. Ką gi, atsigréžimas į kaimą slidus dalykas – gali būti labai nuvalkiota arba labai originalu. Elmiškio atveju – nei tas, nei tas. Susidaro išpūdis, jog eilėraščiai parašyti lengva ranka ir neturi stipraus emocinio krūvio. Temos svyruoja nuo gamtos, religijos iki (ne)įmantrios erotikos.

Greta tokį frazių kaip: *dulkėtas ir nesumeluotas kelias, dvokianti kasdienybę, šykiščiai asmeniškos ašaros, vaizduotė – vien šukės galima aptiki ir visai neblogų vietų, tačiau nuolat neapleidžia jausmas – lyg būtų užmestas valas, žuvis jau kibtų, bet lauktojo laimikio autorius taip ir neištakia į krantą.*

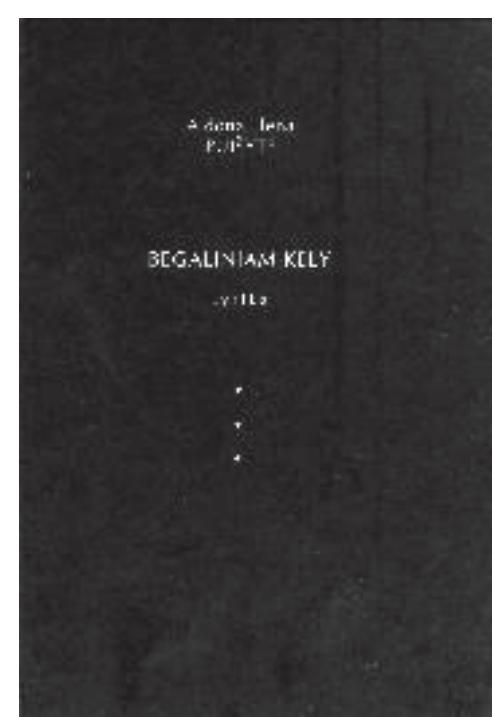
Daugelis poetinių vaizdų dėlioja kaip kibučiai, kuriems trūksta keleto detalių: „Plaukianti moteris panaši į neršiančią žuvį, / kuri viena težino gelmių maršrutą. / Už nutekėjusių vandenų, / abipus akmenų atmintinės, / tvykssti žvynų paveikslėlis. / Tieki žydėjimo ...“ (p. 51). Skamba gražiai, bet prasminė transformacija kažkodėl neįvyksta. Arba šis, tiesmukas ir įgaunantis didaktinę konotaciją: „Mergelė Marija mielaširdinga, / bet ne tiek, kad / skerdžiamą kiaulę užstotų. / Nors prašau, meldžiu, / į kailinius priemenę įskniaubęs / Nors springstu vatulodamas lašinių skūrą (p. 36).

Vienas geriausiu rinkinio eilėraščių man

pasirode šis: „Nedaug turto mano kišenėse / – žaltys ir pašalnojės antaninis obuolys. / Sukrimskim, gundo moteris, obuolj, / gundo ir šelmiškai apsilaižo... / O žaltj, – nežinau, ar gerai sugalvojau, – / pamerk į samanę. / Kai pastosių, kartą per savaitę / gersiu po antpilo lašelį, / kad išešiočiau sūnų kaip rugi. / Žiūrek, šypteliu, kokia vingri žalčio uodegėlė! / Čiūžt, ir mudu ant žemės ---“ (p. 55). Pirmoji nuodėmė žaismingai pereina į kosmologinę visatos dermę, išvengta poetinių klišių, o žodžiai kaip perlai uždaryti geldelėse – norisi atverti. Kitais atvejais Elmiškis, rodos, žodžiais dažniau piktaudžiauja, nei pasinaudoja jų galimybėmis.

Ar poetas šiai laikais negali persverti širdies spygliu ir pamiršes materialų kūną giedoti gražiausias pasaulyje giesmes vienomis devyniomis gerklėmis? Matyt, visgi galėtų, tačiau jo gerklės užkimusios. Ateityje derėtų pasirūpinti tinkamais vaistais nuo persalimo ir iškosėti polipus primeinančias poetines klišes.

Aldona Elena Puišytė „Begaliniam kely“: eilėraščiai. – „Nemunas“, Kaunas, 2010.

Vyresniosios kartos poetė Aldona Elena Puišytė išleido juodą kaip begalybė knygę, kurioje nepastebėjau nieko kitoniško nei ankstysejė autorės kūryboje. Poetija, kurią drėsiu pavadinti religine, tyliai, neįmantriai kontempliuoja apie žmogaus būties laikinumą, paklusnumą ir susitaikymą.

Literatūrologė Viktorija Daujotytė A. Pui-

šytę įvardija kaip neabejingą tikrumui potę, bet man, jauniausios kartos žmogui, šios autorės eilėraščiai atrodo kaip sentimentalūs ir ne man kalbantys tekstai. Na, kad ir ši strofa: „Ir gatvėj toks vienėnas, / tévu apleistas vaikas, / be meilės prie globočio / ir alkansas, jo didelės / ir liūdnos akys klausia: / „Ar aš kam nors čia / dar esu reikalingas?..“ (p. 31). Akivaizdžiau prabili jau tikriausiai nejmanoma. Tik ar reikia?

Poetė atėjusi iš kito laiko – sovietmečio. Ir vis dar Jame likusi. Žavus to meto nepaklusimas sistemai, užsidarymas gamtos pasaulyje, darančiam įtaką žmogaus metafizikai, ir dvasingumo postulatai dabar atrodo it muziejinė vertybė. Juk yra tiek daug kitokių būdų prabili, o šie deramo išpūdžio jau nedaro (man).

A. Puišytės eilėraščiuose stipriai jaučiamas kitų epochų ilgesys, dažnai vartojami senoviniai žodeliai *andai, vėlei, aiman* rodosi lyg kičinės gintarinės segės, prisegtos prie švarko atlapo. Daug patriotinių, romantinių gaidelių: „Tūkstantmečių šviesa / srūva mano veidu, persmelktą / narsios proseinių dvasios. / Esu augintinė šitos žemės, / senos ir maištingos, / kas priverstų jos išsi-ginti? –“ (p. 69).

„Genties foliantų“ skyriuje atsigréžiamas į vaikystę: „O, atmintie, lobi vaikystės, / kokia tu esi dėmesinga!“ (p. 52) – patetiškai sušunka lyrinis subjektas. Vaikystė – pats palankiausias laikas idealizuoti praeitį, prisiminti vaiko akimis nufilmuotus vaizdus ir žmones. Ir kas tik iš raštojų nešiima rekonstruoti šį tarpsnį, tad ne išimtis ir A. Puišytė. Skaitydama vis galvojau apie tobulai perteiktą poetės Nijolės Miliauskaitės vaikystę. O šiuose eilėraščiuose matčiau ir dvasingą ašarojimą, ir rypavimą iškilmingai rekonstruojant daiktus.

Poetė teigia: „Šis amžius ne mano, / bet kitas neskirtas, – / pasirinkimo nebuvo, / reikėjo prisijaukinti jį / kaip plėšrujį žvérį, / kad galėtum išlikti, / liudyt čia ir gyventi“ (p. 46). Autorės *alter ego* ir pats abejoja, kodėl jam reikia rašyti: „vidurnakty iš miego, / rašyt įsako šia laikina ranka. / Besalygiškai paklūstu, / neklaušinėju: kodėl ir kam / tie nuolatiniai aidesiai širdy“ (p. 22).

Poetas Robertas Keturakis A. Puišytė apibūdino kaip aukštumų gyventoją. Užvertusi knygą padariau išvadą: aukštumos, užrašyto nebegaliojančiais kodaais.

Gintaras Patackas „Manės nebus kai kada“: eilėraščiai. – „Kauko laiptai“, Kaunas, 2011.

Priešingai nei A. Puišytė, Gintaras Patackas – visiškas lygumų gyventojas. Toks *diedas*, kurį šiandien matai gurkšnojant kavą alėjoje, o rytoj galbūt sutiksi kažkelintame pragaro rate. Manieringu interviu ir *čiaustuškes* primenantys užstaleis eilėraščiai kažkodėl kelia norą apgaboti jį skara ir duoti šiltos arbatos, kad nusiramintų. Autoriaus povyza šiek tiek primena amerikietį Charlesą Bukowski, irgi savo bjaurumu besidžiaugusį asmenį.

Knygoje „Manės nebus kai kada“ radau tris pagrindinius dalykus: vienatvę, žiniasklaidą ir Kauną. Bet apie viską iš pradžių.

*Ne su poetais mirtinos varžybos
Ne su jaunystės raumeningais kūnais
Su savimi pačiu varžybos šitos
Dar vienas bandymas susinaikinti*

(p. 25)

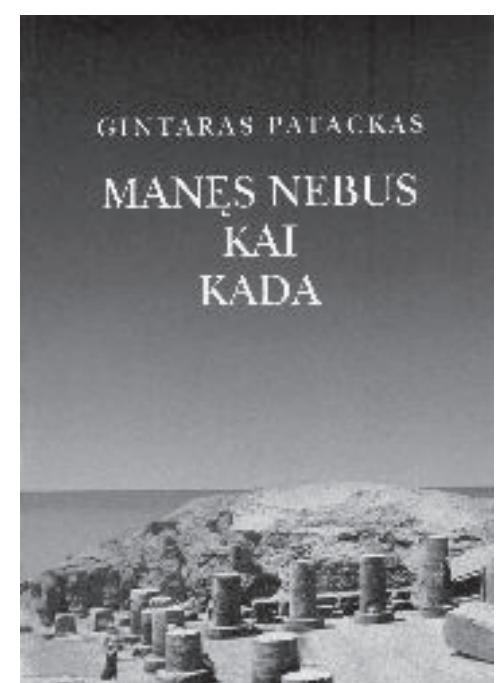
ir:

*Suvalgyti savas rankas ir kojas
Ausis ir nosi, lūpas ir blakstienas
Suėdus širdį širdperšikai riaugtelt
Suėsti visą vieną kartą save*

(p. 8)

GINTARAS PATACKAS

MANĖS NEBUS
KAI
KADA

Lyrinis asmuo siekte siekia susinaikinti, trumpam pranykti. Menas – pats produktivitas būdas tatai padaryti: tiesiog išeini, o po kiek laiko vis tiek grįžti, kur: „Kriokliai palaimos psalmės akmenai / Ir spaudžiamas jaunystė kaip inkštiras / Balsu magistro riktelį: buvai“ (p. 19). Poetas pasiekė tą amžiaus tarpsnį, kai žmonės pajunta, jog visos medaus statinės jau išraigautos ir lieka arba pakilti į aukštumas kaip A. Puišytėi, arba sielotis. G. Patackas renkasi liūdną, bet vis dar pašaipu, iššūkio vertą žvilgsni į save, politiką, miestą ir gyvenimą bei prasmingą poezijos beprasmybę. Ši pranykimą galima interpretuoti ir kaip mirti, kuria viskas nesibaigia; ankstesnė recenzente Berta Banyakė apie tai gražiai parašė: „Mūsų nebus tik KAI KADA, galbūt tam tikrą laiko tarpo negalėsime savęs regėti, apčiuopti, tačiau visuomet būsime laike, virš laiko, už ir šalia jo.“

Žinoma, beveik privalu, kad G. Patacko knygoje būtu ir pluoštelis lengvapėdiškų, visuomenės realijomis ir bulvarinėmis naujienomis nuspalvintų tekstelių. Taip į potinę erdvę patenka svingeriai vakarėlis, tolerancijos akcijos, celiulitas, kultūros ir popkultūros personos. Šių gerokai mažiau vulgarios erotikos. Imantriai rimuojamai ir vienas prie kito lipdomi iš pirmo žvilgsnio nesiderinantys žodžiai: nesvaruneišvaru, opusas-oposumas-optimizmas ir kt. Išmanu, tik šiek tiek erzina. Akys kabinasi už žodžių gremėzdų, ir nejučia imi ašaroti.

Legenda, rėkianti miestiečiams į užsimūsią ausį, nepamiršta Kauno reikalų ir poezijos rinkinyje: „Aš liksiu čia – kur pakastas šuva, / Žinodamas gerai, kad kito tokio / Nerasisu niekur! Čia jo Lietuva“ (p. 82). Miestas apraizgomas poetinėms G. Patacko eilutėmis ir įgyja simbolinės vertės kapitalą.

Šia lakoniška apžvalgėle konstatuoju, kad knyga neboga, mažiau nereikalingo balasto ir daugiau poezijos nei ankstesniuose rinkiniuose. O besidomintiesiems senosios Kauno literatūros bohemai, tiksliau, jos įjimu į pragarą, dar ir rekomenduotina paskaityti.

Kauno bigbendui – 20 metų

Julijus GRICKEVIČIUS

Džiazo keliu lydėjė bičiuliai

Gruodžio 4 d. 19 val. Kauno bigbendas savo draugus ir gerbejus kviečia į 20 metų sukakties koncertą Valstybineje filharmonijoje. Šią suakty kūnų kolektivas mina ištisus metus – surengti įspūdingi koncertai su švedų trimtininku Lasse Lindgrenu, suomų kompozitoriumi Jukka Linkola, o visai nesenai nustebinta pasirodymu su JAV džiazo legenda Bobu Mintzeriu. Išventinį koncertą Kauno bigbendas pakviete ryskiausius šalies džiazo muzikantus, kurie bendradarbiaudami su Kauno kolektivu klausytojams suteikė ne vieną džiaugsmingą akimirką.

Koncerto metu – improvizuotas jam session

Koncerto metu bus prisiminti svarbiausi su kolektivu susiję įvykių, projektai ir žmonės. Muzikantai pagerbs ilgametį bigbendo vadovą ir dirigentą, „spiritis movens“ Romualdą Grabštą.

Koncerte klausytojai išgirs saksofonininkų Petro Vyšniausko, Vytauto Labučio, Liudo Mockūno, Rimanto Brazaičio, trimtininkų Vytauto Grubliausko, Valerijaus Ramoškos, būgnininko Arvydo Joffės, pianistų Sauliaus Šiaučiulio, Olego Moloko jedovo improvizacijų. Bigbendą pagerbs vokalistai Vytautas Petrušonis, Mantas Jankavičius, Arina bei Neda Malinavičiūtė, kontrabasininkas Eugenijus Kanevičius, aranžuotojas ir gitaristas Artūras Chalikovas.

Muzikai ne tik atliks reprezentacinius tapusius bigbendo kūrinius, tokius kaip „How High the Moon“, „Outrageous Mother“, „Funky Cha Cha“, bet ir surengs scenoje improvizuotą jam session.

Nenusižengti profesionalumui

Profesionalaus ir municipalinio bigbendo idėja brendo daugelio muzikantų galvos. Dabartinio bigbendo pirmatakas – pučiamųjų instrumentų orkestras „Ažuolynas“, išteigęs estradinę grupę, kuriai dideles įtakos turėjo apie metus vadovavęs Petras Tadaras. Ši grupė ne tik akompanavo solistams, bet ir dalyvavo pirmajame „Kaunas Jazz“ festivalyje. Mintis iškurti municipalinį bigbendą galėjo būti realizuota tik atkūrūs nepriklausomybę. Nors šalis ir miestas išgyveno blokadą, nepriteklių. Kauno miesto taryboje bigbendą palaike trys nariai – Kęstutis Ignatavičius, Petras Marcinkevičius ir tuometinis Filharmonijos direktorius Valentinas Pliskus. Jie įtikino, kad bigbendas – laisvo miesto ir šalies gyvenimo išraiška. 1991 m. gruodžio 19 d. miesto tarybos sprendimu estradine grupė prire „Ažuolynas“ tapo oficialiu ir savivaldybės globojamu pirmuoju municipaliniu bigbendu. 1991 m. pabaigoje kolektivo vadovo pareigas perėmė pianistas R. Grabštėnas. Pradžia visgi buvo nelengva. Patirtis ir repertuaras kaupėsi po truputį.

Nuo pat įkūrimo Kauno bigbendas siekė būti patrauklus, įdomus. Ne vaikydamasis sensacijų, o ieškodamas naujų erdvų prieš gerą dešimtmétį kolektivas pirmasis iš profesionalų surengė koncertą Gariūnų turgovietėje. R. Grabsto kūrybinis principas „elgtis netradiciškai, kaip dar

Šviesaus atminimo ilgametis bigbendo vadovas Romualdas Grabštėnas.

Pradžia nebuvo lengva...

...natū biblioteka, patirtis ir ryšiai radosi pamažu.

Tarptautiniai atlikėjai pažiusta Kauno bigbendą. Viena įsimintiniausiai šio sezono akimirkų – koncertas su JAV saksofono legenda Bobu Mintzeriu.

Alberto ŠVENČIONIO, Jono PETRONIO ir asmeninio Romualdo GRABŠTO archyvo nuotraukos

Šviesaus pasaulio vizijos

Žinomai kaligrafei, Lietuvos dailininkų sąjungos bei Lietuvos šriftu ir kaligrafijos draugijos narei Lidija Kuklienė sie jubileinių metų buvo itin produktivūs. Sukaktis privertė pateikti savo kūrybos ataskaitą, todėl paroda keitė parodą: Klaipėdos galerijoje liepos mėnesį buvo parodyta tapyba, rugsėji Klaipeidės I. Simonaitytės bibliotekoje pristatyta kaligrafija, skaitmeninė grafika bei kolazas, didelė kaligrafijos ir tapybos retrospektyvinė paroda surengta Palangos galerijoje „Ramybė“, visai neseniai Kauno „Auksu pjūvyje“ atidaryta rudens peizažų ekspozicija, kiek vėliau dailininkė žada atiduoti skolą savo žemiečiams, Radviliškio bibliotekoje pristatydama kaligrafijos darbus. Be personalinių parodų organizavimo, menininkė su kolegomis rūpinasi projektu „Kaligrafija ant burių“, kuriame bus rodomi užsienio šalių kaligrafų darbai.

Nuo pat kūrybinio kelio pradžios L. Kuklienė lydi gamtos tema. Menininkė jautriai reaguoja į gilėjančias proplešas tarp žmogaus ir gamtos, todėl darbuose ieško būdų prarastai santarvei ir harmonijai atkurti. Ji, pasitelkdamas peizažus, piešia fantastiką, sklidiną šviesos pasaulį, visiškai nebijdama būti apkaltinta sentimentalumu. Nors parodos „AuGam“ darbus įkvėpė rudeniniški vaizdai, stereotipinio, depresija ir liūdnumu dvelkiančio rudens juose tektų gerokai paeškoti. Naudodamiesi proga klausiamė dailininkę, kaip užaugo šviesaus jos paveikslų pasaulio vizijos.

– Minėjote, kad jus nuo mažens supo gamta. Papasakokite apie tai plačiau.

– Gimiau Radviliškio rajone, kaime netoli Šeduvo. Patižę keliai ir pelkynai mokė lipti iš purvo ieškant kelio. Ryto aušros apšviesatos su seserimi į mokyklą važiuodavome dviračiu 5 km. Uogaudavome, grybaudavome – šie prisieminimai nusėdė į sielą aviečių aromatu. O šienapjūtės ir daržų ravėjimas užgesindavo visas nereikalingas emocijas.

– Kur mokėtės meistrystės paslapčią ir ką šiuo metu veikiate?

– Būdama 15 metų išvažiavau mokytis į tuometinį Kauno Stepo Žuko taikomosios dailės technikumą. Baigusi gavau paskyrimą į Kretingą. Čia vaidinai liaudies teatre, Klaipėdoje lankiau dailės studiją. Džiauguosi, kad studijavau Vilniaus dailės akademijos Klaipėdos vizualiojo dizaino katedroje, kurioje nuoširdūs ir atsidavę dėstytojai išugdė nuolatinį dvaisinį aktyvumą. Tuo laikotarpiu šokau pantomimos trupėje. Tai buvo neblogas kūno ir sielos trenirėjimas. Vėliau dvejus metus važinėjau į Vilnių, Pedagoginiame universitete studijavau magistrantūroje.

Dabar esu Kretingoje. Tai puiki vieta gyventi! Dirbu VDA Klaipėdos vizualiojo dizaino katedroje. Mokau studentus kaligrafijos ir rašto meno.

– Jautriai reagujate į žmogaus ir gamtos atotruką. Kokios šio atotrukio priežastys ir pasekmės?

– Ko gero, galime daryti išvadą, kad žmogaus atotrukis nuo gamtos vis didėja, o pasekmės – nelinksmos. Miesto žmonių socia-

Alvydo VAITKEVIČIAUS nuotrauka

linis gyvenimas pilnas skubos, nervingumo, psychologinės įtampos, mene dažnos destruktyvios nuotaikos, nuovargis, ribinės būsenos, nevaldomi aistrų protėvėliai, kurie (kritikų požiūriu) lyg ir liudija aukštą meno kokybę. Kažin...

Impresionistų išėjimas į gamtą buvo toks tikras, kupinas tiesioginių gamtos vibracijų, kurių nepajusi pridususioje dirbtuvėje.

Šiuo metu plinta idėjos apie kūrybingą požiūrį ne tik į mokslo ir meno problemas, bet ir į kasdienio gyvenimo reiškinius. Generuojama daugybė kūrybingumo žadinimo teorijų, bet pagrindinė, manau, – įkvėpti gryno oro. Kūrybingumas be gamtos neįmanomas. O visų problemų šaknys – gamtos ritmu nepaisymas, nors mes, deja, jau ir negalime kitaip.

– Ar siekiate harmonijos su gamta kūryboje ir gyvenime? Kaip tai darote?

– Be abejų, siekiu ir kitus skatinu. Visų pirmą gerbiu gamtos stichijas. Nemėtai šukslų ant žemės, nespjaunu į vandenį, nors tai skambia labai archajiškai. Stichijų energija daug lemia žmogaus gyvenime. Mano tapyboje gausu jų apraiskų: ugnies – šilumos pavida, oro – judesio išraiška, žemės – derlingumo simboliais.

Negalėčiau gyventi be peizažo, perspektivos vaizdo, todėl mano namuose langai be užuolaidų.

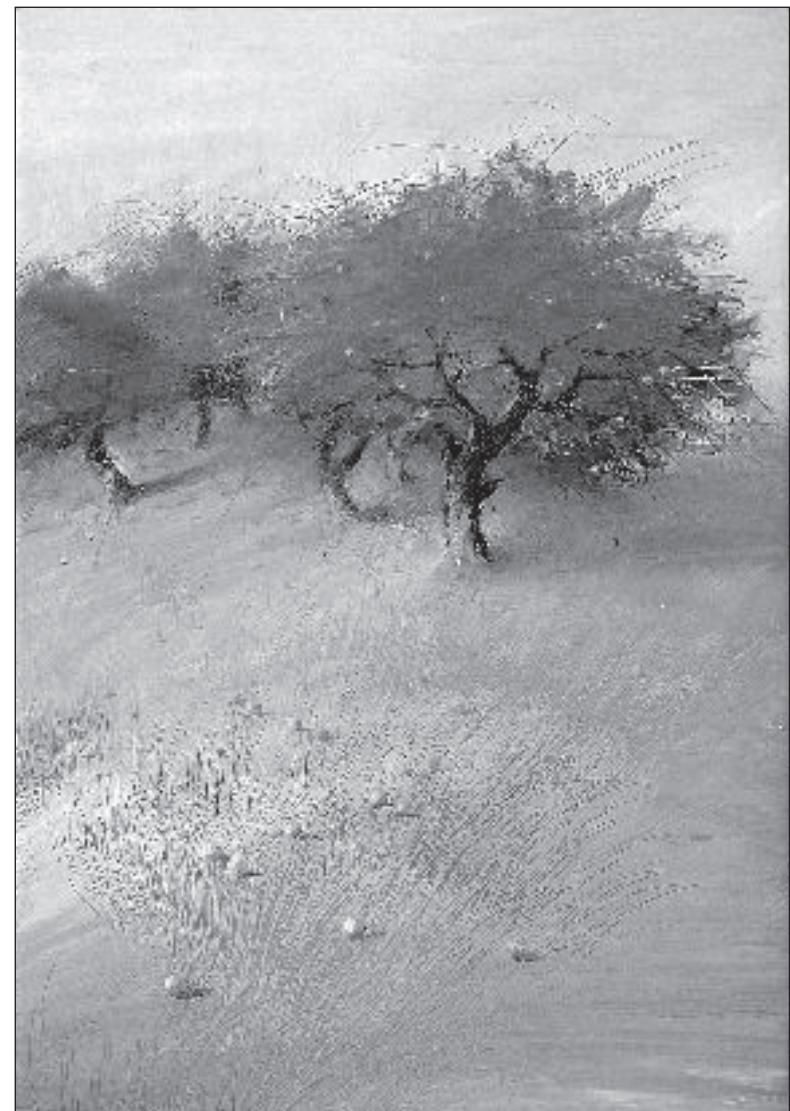
Dailės mokytis dažniausiai pra-

dedama nuo natūros, gamtos formų pažinimo ir studijų. Dizaineriai idealių proporcijų, ergonomikos, ritmikos dėsningumų vėlgi mokosi iš augalų, gyvūnų, atmosferos reišinių, stabilių ir nestabilių materijų ir t. t.

Mano tapybos siuzetai – šiek tiek pakeistas peizažas, netiketas detalės, kurių natūroje nėra. Rugsiai, susipyne į archajinės Žemės motinos kasą, baltas debesėlis, ištrigės geltonuose žieduose, laive plaukiantis pavasario sodas ar debesėse sužaliavę obuoliai. Toks meninis melas nukreiptas į pozityvo ir romantikos puse, pozityvo, kurio giliai širdyje ilgisi (tikiu) kiekviena gyva būtybė. Mano nuomone, puikus tas darbas, kuriame plastiniu požiūriu lyg ir nieko ypatingo nepavaizduota, bet juntamas tarsi lengvas kvėptelėjimas, nesugaunamas „ak...“, kurio žodžiais nenusakysi, kurį gali tik pamatyti ir pajusti.

Maurice'o Merleau-Ponty knygoje „Akis ir dvasia“ radau citatą, ji, rodo, labai taikliai atspindi mano gyvenimo filosofiją: „Miške aš dažnai jausdavau, jog tai ne aš žiūri į mišką. Tam tikromis dienomis jausdavau, kad tai medžiai žiūri į mane, tai jie man kalba... Aš buvau tenai, klausiausiu... manau,

kad tapytojas turi būti pervertas visatos, o ne norėti ją perverti... Tai, kas vadinama įkvėpimu, suvoktinė paraidžiu: iš tiesų yra būties

„Obuoliai žolėje“.

fone sentimentalus dailininkas gali atrodyti net labai originalus.

– Naujosios parodos paveikslus įkvėpė rudenis peizažai. Visgi kodėl ji pavadinta „AuGam“ – juk tai nykimo laikas? Ir koloritas labai nebūdingas rudenui – šviesus, šiltas. Ar taip prisijaunkinate ši metų laiką?

– Galbūt rudojo nėra nykimo metas, veikiau transformacijos – numiršta ir nukrinta, kas atgyveno, kad po tam tikro laiko vėl atgimtu. Žmogus – gamtos dalis, todel derinasi prie jos ritmo, auga kartu su ja. Dažniausiai praradimas ar ko nors atsisakymas būna dižiulis dvasinio augimo poslinkis.

Mégstu žalią koloritą. Ji išgaunu maišydama saulę ir vandenį – geltoną su melyna.

Nenoriu, kad darbai „sandeliuoti“, tikiuosi, mano kūrybos gerbėjai džiaugsis namuose ant sienos turėdami spalvingą vidinę šviesą ir švelnią šilumą spinduliuojantį peizažą, kuris primins gamtos ritmą bangavimą.

– Kokių emocijų ir minčių jums kelia rudojo?

– Gimiau rudenį, jis man patinka savo ramumu, baigtumu, branda. Néra vasaros tušybės ir blaškymosi. O pavasarį viskas taip skuba sužydeti! Vis galvoju – atsišesiui ir stebesiui, kaip išsprogsta pumpurai. Ir nespėju – paupys sužaliuoja staiga!

Mintys visais metų laikais tos pačios. Kiek ir kokia kūryba iš tiesų prasminga? Ji dažniausiai grindžiama emocijomis, o jausmai tolina nuo išminties. Genu nuo savęs stiprius išgyvenimus, jie sukelia tik širdies skausmą. Bet tuomet, sakysite, menas tampa prėskas... O kas nori, kad skaudėtų? Amžini klausimai. Va tokios tos mintys.

– Ačiū už tikrumą bei nuoširdumą kūryboje ir gyvenime.

Kalbėjosi
Ugnė KRAULAIKYTĖ

„Obuolių lova, debesų pagalvės“.

Andrius JAKUČIŪNAS

Gruodžio 2–8 d. Vilniuje bus rodomas filmų ciklas „Celiuloidinė uždanga: Europos Šaltasis karas kine“. Tai 1960–1974 m. kino filmų ciklas apie Šaltąjį karą, jau aplankęs Londono, Berlyno, Budapešto kino teatrų salės. Filmai bus rodomi kino teatruose „Multikino“, „Skalvija“ ir „Pasaka“. Juos programai „Celiuloidinė uždanga“ atrinko kino ekspertai Oliveris Baumgartenas ir Nikolajus Nikitinės. Filmuose atskleidžiama, kaip skirtingai buvo suvokiama ir interpretuojama politinė bei socialinė aplinka laikais, kai padalyta Europa tapo svarbiausia Šaltojo karo įvykių vieta. Būtent Europoje didžiosios valstybės ėmėsi žaisti politinę šachmatų partiją, čia dislokuota ginkluotė, vykdyma konkreči politika ir imtasi šnipinėjimo veiksnių, čionai į nematomą kovą dėl informacijos siuystos slaptosios tarnybos. „Atsiradus geležinei uždangai Europą apėmė nevaldoma paranoja, kurią sukėlė visuotinis nepasitikėjimas ir šnipinėjimas. Todėl neatsitiktinai filmai apie šnipus – visos įmanomos jų variacijos – tapo vienu populiariausiu 6-ojo ir 7-ojo dešimtmeciu Europos kino žanrui. Ir Vakarų, ir Rytų Europos popkultūra į nuolatinę baimę ir grėsmę reagavo kino priemonėmis. Juk filmai apie šnipus – ne vien paviršutiniškas priešingybų žanras, kuris analizuoją ideologizuotą savoką porą „Rytai ir Vakarai“. Sis tariamas pasaulio dualizmas tapo atskaitos tašku, todėl filmuose apie šnipus atskleidžiamos ne tik politinės, bet ir kitokios priešybės. Gėris ir blogis, vyrų ir moterys, iliuzija ir realybė: kine agentas ne tik aiškinasi diplomatines paslaptis, bet ir nagrinėja ar interpretuoja visuomenės situaciją. O kadangi personažų veiksmai ir vienoje, ir kitoje puseje neretai buvo kupini ironijos, publika dar labiau pamėgo šį žanrą“, – teigia festivalio rengėjai.

Praėjus 50 metų nuo tada, kai iškilo Berlyno siena ir prasidėjo karščiausias Šaltojo karo etapas, filmų ciklas „Celiuloidinė uždanga“ atspindi kinematografijos požiūrių į šį laikotarpį. Anglijos, Prancūzijos, Ispanijos, VFR ir VDR, Sovietų Sąjungos, Rumunijos, Lenkijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos ir Vengrijos kino kūrėjai įvairiais būdais bandė priartėti prie šios temos, sugebėdami atskleisti stulbinamų ižvalgų. Be to, atrenkant filmus šiam ciklui akivaizdžiai nepaisyta įprastinių kanonų ir daugiausiai dėmesio skirta tai populiarajai pramoginei produkcijai, kuri dažniausiai lieka už kino istorijos ribų. Tačiau žvelgiant į praeitį aiskėja, kad būtent populiarū filmų atveju socialinis-istorinis pažinimas dažnai būna gerokai išpūdingesnis – ir ne tik pagal Siegfriedą Kracauerį.

Europoje filmų apie agentus žanras ypač suklestėjo prieš 50 metų, t. y. 1961 m. rugpjūtį, kai iškilo Berlyno siena, politinių blokų susidarymo atspindys. Rytų ir Vakarų šalyse atsirado begalė garsiai ir labai populiarū filmų, kuriuose nagrinėjama ideologinė atskirtis ir jos keliamas grėsmė. „Celiuloidinė uždanga“ puikiai iliustruoja perspektyvą, egzistavusių abipus sienos, panašumus ir skirtumus.

Lyginant Rytų ir Vakarų šalyse pastatytiems filmus apie agentus, labiausiai į akis krinta tai, kad rytiškiems filmams būdingas gerokai stipresnis politinis ir ideologinis užtaisas nei vakarietiskiesiems. Tai atispindi ir programoje, kai, pavyzdžiu, sovietiniame filme priešo ideologija ne tik puolama subtiliomis draminėmis priemonėmis, bet ir tiesmukai kritikuojama pasakojamame tekste. Dažnai agentai ir šiapus, ir anapus sienos ilgesniu laikui išiskverbia į priešišką visuomenę, tačiau rusai, kaip paaškėja, yra kur kas „kietesni“ už vokiečius („Varnėnas ir lyra“), išibrovėlis iš kapitalistinės šalies tol nedemaskuotas veikia Lenkijoje, kol ji išduoda vertybų stoka („Susitikimas su šnipu“), o bulgarų agentas sugeba pasinerti į anarchistinę vakarietiskos hipijų kultūros beprotynę, žinoma, nepamiršdamas ir savo uždavinius („Neko nėra geriau už prastą orą“).

Filmų ciklą sudaro komiškos parabolės (rumunų juosta „Pavogtoji bomba“ arba prancūzų ir italių „Barbūzų žudymo receptai“), labai rimtai perteiktos niūrios ir realistiskai atrodančios scenos (anglų „Šnipas, atėjės iš šalčio“), įtempto veiksmo kupinos pramogos (VDR pastatytas filmas „Visiškai

Šaltasis karas

Maximo DONDYUKO fotografija iš ciklo „Tuberkuliozė Ukrainoje“.

Kadrus iš Fritzo Lango filmo „Tükstantis daktaro Mabuzės akių“ (Vokietija, 1960 m.).

slaptais“) bei kruopščiai sukurti šio žanro pavyzdžiai (vengrų „Haberio fotoateljė“) ar avangardizmu dvelkiantys psichologiniai personažų etiudai („Pirmyn į prarą“, Čekoslovakija). Šaltojo karo simbolis Berlynas – miestas, kuriame, kaip teigama, paranojos piko metais su slaptosiomis tarnybos bendradarbiavos kas antras suaugusysis – nuolat atsiduria Rytų ir Vakarų šalyse kuriamų filmų démesio centre (pradedant nuo „Šnipas, atėjės iš šalčio“ ar „Nieko nėra geriau už prastą orą“ ir baigiant „Pirmyn į prarą“).

Nors Šaltasis karas Europoje seniai pasibaigės, jis, regis, vis dar gyvas žmonių galvose (ypač posovietinės Europos, taigi ir Lietuvos). Turiu omoneyje ne tiek įprastą paranoją arba polinkį į tautiečių bei ryčiau gyvenančių kaimynų ypač mégstamas sąmoksllų teorijas, bet veikiau panišką kokių nors naujovių baimę. Antai festivalio „Fotografijos ratus“ organizatorius Jonas Staselis žiniasklaidoje guodėsi, jog eksponuoti fotografijas įstaigų vitrinose – toks būdas populiarus Vakaruose – Lietuvoje sunkiai sekasi. Verslininkai nesutinkaria įsileisti, jų nuomonė, šokiruojančią nuotrauką. „Argumentai įvairūs: vieniems tiesiog neįdomū, jie nenorii sukti sau dėl to galvos ir iškart sako „ne“. Praėjusiais metais girdėjome teiginį, kad fotografijos užstos parduotuvės vaizda. Yra tekė sulaukti ir klausimo, kiek mokėsi me. Patys nieko iš to neuždirbame, vos surenkame lėšų organizacinei veiklai“, – apie žmonių nenorą prisidėti prie miestui skirto renginio pasakojo J. Staselis.

Siais metais parodas priimti sutiko viešbutis „Novotel“, įmonė „Fotoservisas“ Gedimino prospekte, Lietuvos paštą, banko

Lietuvos rašytojų sajunga praneša, kad lapkričio 21 d. mirė išeivijos rašytoja, Lietuvos rašytojų draugijos narė Nijolė JANKUTĖ-UŽUBALIENĖ.

Rašytoja gimė 1929 m. rugpjūčio 26 d. Panevėžyje. Vaikystę ir pauauglytę praleidusi Kupiškyje, 1944 m. su tėvais pasitraukė į Vakarus. 1949 m. Vokietijoje baigė gimnaziją ir išvyko į JAV, apsigyveno Čikagoje. Baigė Čikagos pedagoginį lituanistikos institutą. Dirbo sekretore draudimo kompanijoje, gydytojo asistente, mokytojavo K. Donelaičio lituanistinėje mokykloje. Išėjusi į pensiją dirbo Amerikos lietuvių dienraštyje „Draugas“. Nuo 2004 m. gyvena pas dukrą Australijoje.

Rašytoja vaikams ir jaunimui parašė knygą: „Žebriukuo nuotykiai miške“ (1963), „Danutė stovyklauja“ (1966), „Kaip Algijukas vėjo ieškojo“ (1967), „Nuo devynių iki pirmos“ (1973), „Kelionė į septintą stotį“ (1973), „Karilė ir jos draugai“ (1990), „Šamo ežero seklliai“ (1988, 1991), „Vasarai išeina“ (2002) ir kt. Išleido novelių rinkinį „Saulėgrąžų tvañas“ (1990) ir kelionių išpūdzį knygą „Atvirukai“ (1999).

RAŠYTOJŲ KLUBAS

1 d., ketvirtadienis, 12 val. Prienų „Nemuno“ pradinėje mokykloje (Kauko g. 2A, Prienai), **15 val.** Marijampolės vaikų globos namuose „Putinas“ (J. Bendoriaus g. 7, Marijampolė) ir **16.30 val.** Marijampolės vaiko teviškės namuose (Avikių k., Liudvinavas sen., Marijampolės sav.) – renginiai iš ciklo „Atverstos knygos puslapiai“. Dalyvaus poetė Violeta Palcinskaite ir fleitiminkas Saulius Petreikis.

1 d., ketvirtadienis, 18.30 val. Rašytojų klube (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – poeto Mariaus Buroko autorinis vakaras iš ciklo „Jauni ir talentingi“. Dalyvaus autorius M. Burokas, rašytojai Benediktas Januševičius, Aušra Kaziliūnaitė, Rimantas Kmita. Vakarą ves literatūrologas Virginijus Gasiliūnas.

5 d., pirmadienis, 17.30 val. Rašytojų klubė – rašytojas Dovilės Zelčiūtės autorinis vakaras. Programoje dalyvaus autorė, poetas Vidmantas Elmiskis, filosofė prof. Jūratė Baranova, aktoriai Rasa Samuolytė, Povilas Budrys, vokalistė Kristina Lukšaitė.

6 d., antradienis, 17.30 val. Prienų kultūros centre (Vytauto g. 35, Prienai) – vakaras iš ciklo „Kūrybos atodangos“, kuriamo bus pripažytu Justino Marcinkevičiaus knyga „Diegnoraščiai ir datos“ bei Valentino Sventicko knyga „Apie Justiną Marcinkevičių“. Programoje dalyvaus literatūros kritikas V. Sventickas, aktorių Dalia Jankauskaitė, fleitiminkas Andrius Radziukynas.

6 d., antradienis, 17.30 val. Rašytojų klubė – koncertas „Muzikinė akimirka“ iš ciklo „Jauni ir talentingi“. Dalyvaus LMTA prof. Irenos Laušienės dainavimo klasės studentės: Indrė Anankaitė, Eglė Klimaitė, Ieva Simonavičiutė, choro dirigavimo katedros studentė Evelina Gurskytė, Gabrielė Pintukaitė. Koncertmeisterės Giedrė Muralytė-Eriksonė, Virginija Blotnienė. Koncertą ves prof. Rita Aleknaitė.

7 d., trečiadienis, 16 val. Elektrėnų savivaldybės viešojoje bibliotekoje (Draugystės g. 2/7, Elektrėnai) – poeto Mariaus Buroko autorinis vakaras. Programoje dalyvaus autorė, poetas Vidmantas Elmiskis, filosofė prof. Jūratė Baranova, aktoriai Rasa Samuolytė, Povilas Budrys, vokalistė Kristina Lukšaitė.

7 d., trečiadienis, 16.30 val. Beižionių vaikų globos namuose (Beižionys, Elektrėnų sav.) – renginys iš ciklo „Atverstos knygos puslapiai“. Dalyvaus rašytojos Gintarė Adomaitytė, Kristina Gudonytė, Danielius Mušinskas.

8 d., ketvirtadienis, 12 val. Telšių J. Žemaitės gimnazijoje (Šviesos g. 15, Telšiai), **14.30 val.** Telšių r. Biržuvėnų dvare (Luokės sen., Telšių r.) ir **17 val.** Telšių menų inkubatoriuje (Muziejaus g. 29, Telšiai) – Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato Antano A. Jonyno autoriniai vakarai iš ciklo „Kūrybos atodangos“. Renginiuose dalyvaus poetas A. A. Jonynas ir aktorių Sigitas Jakubauskas.

8 d., ketvirtadienis, 17.30 val. Rašytojų klubė – vakaras iš ciklo „Donelaičio skaitymai“, skirtas K. Donelaičio 300-osioms giminės metinėms. K. Donelaičio kūrinių išstraukas skaitytas rašytojai Algimantas Baltakis, Vladas Bražiūnas, Antanas Drilinga, Benediktas Januševičius, Skaidrius Kandratavičius, Meilė Marija Kudarauskaitė, Zita Mažeikaitė, Vytautas Stankus, Renata Šerelytė, Tomas Taškauskas ir kiti.

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, el. p. rasytojuklubas@aiwa.lt.

92-ojo kūrybinio sezono lapkričio-gruodžio mėnesio repertuaras

1 d., ketvirtadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kaina – 28 Lt.

1 d., ketvirtadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Abi Morgan „Mažutis dinamitas“. Vienos dalies spektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 33 Lt.

2 d., penktadienį, 18 val. Rūtos salėje (Laisvės al. 71) – premjera: Yukio Mishima „Markizé de Sad“. Vienos dalies drama. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilieta kaina – 43 Lt.

3 d., šeštadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvoja Bušonas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 1.40 val. Bilieta kaina – 33 Lt.

4 d., sekmadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – „Laimingi“. Dviejų dalių spektaklis pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“. Režisierius Artūras Areima. Spektaklio trukmė – 2.40 val. Bilieta kaina – 33 Lt.

6 d., antradienių, 7 d., trečiadienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antonu Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 53 Lt.

6 d., antradienių, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalies komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 28 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

2 d., penktadienį, 4 d., sekmadienį, 18 val. premjera – Daivos Čepauskaitės „Diena ir naktis“. Dviejų dalių drama. Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 24, 30 Lt.

3 d., šeštadienį, 18 val. Fransua Rablé „Gargantiua ir Pantragliuelis“. Užstalė tikriesiems gurmanams (N-18). Režisierius Stanislovas Rubinovas. Spektaklio trukmė – 1.55 val. Bilieta kainos – 40, 50 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I-V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

1 ir 2 d., ketvirtadienį ir penktadienį, 18 val. „Laimingi žmonės“ pristato spektaklį suaugusiesiems – Vytauto V. Landsbergio „Atėjau, pamaciau, negalejau arba – visiškas rudnosiukas“. Vienos dalies absurdo komedija. Režisierius Vytautas V. Landsbergis, dailininkė R. Skrebūnaitė. Vaidina Ainius Storpirštis. Bilieta kaina – 40 Lt. Bilietai parduodami *Tiketa* kasose ir prie spektaklių teatro kasose.

3 d., šeštadienį, 12 val. Valerijos ir Stasio Ratkevičių lėlių muziejuje – „Kiškis drąsuolis“. Spektaklis žaidimas, kurį padeda kurti vaikai. Nuo 3 m. Režisierius Andrius Žiurauskas. Bilieta kaina – 8 Lt.

4 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje – „Žirafa su kojinėmis“. Spalvoti draugų nuotykiai džiunglėse. Nuo 3 m. Režisierius Gintarė Radvilavičiūtė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

4 d., sekmadienį, 18 val. Gregory Burke „Gagarino gatvė“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kainos – 30, 35 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prie spektaklių, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Nuo lapkričio 30 d. Bažnytinio paveldo muziejuje (Šv. Mykolo g. 9, Vilnius) eksponuojamas Ksenijos Jaroševaitės „Betliejus“. Paroda lydi edukacinė programa vaikams.

3 d., šeštadienį, 12 val. vyks kūrybinis užsiėmimas šeimoms „Prakartėlės džiaugsmas“.

Nemunas

ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244
El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.nemunas.net>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino TAURAPOLIS
Tiražas 1500
Rankraščių nerecenzuojame ir negrąžiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

1 d., ketvirtadienį, 14 val. Ričardo Rodžerso „Muzikos garsai“. Dviejų veiksmų miuziklas vienai šeimai. Režisierius Nerijus Petrokas, dirigentas Julius Vilnonis, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 2.45 val. Bilieta kainos – 15, 20, 35, 40, 100 Lt.

2 d., penktadienį, 18 val. Eltono Džono, Timo Raiso „Aida“. Dviejų dalių miuziklas. Režisierius Vytenis Paulukaitis, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Adomas Jacovskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Choreografas Arikas Krupas. Spektaklio trukmė – 2.30 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

3 d., šeštadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalių operetė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacovskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kainos – 20, 30, 50, 60, 100 Lt.

4 d., sekmadienį, 12 val. „Sniego karalienė“. Dviejų dalių baletu spektaklis vaikams pagal H. K. Anderseno pasakos motyvus iš Edvardo Grygo ir Jeano Sibeliuso muziką. Choreografas Aleksandras Jankauskas, dirigentas Jonas Janulevičius, dailininkė Ramunė Skrebūnaitė. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kainos – 7, 15, 20, 25, 50 Lt.

4 d., sekmadienį, 18 val. Imrės Kalmano „Bajaderė“. Trijų veiksmų operetė. Pastatymo meno vadovas ir režisierius Gintas Žilys, dirigentas Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kainos – 15, 30, 45, 50, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33.

1 d., ketvirtadienį, 19 val. Marijono Mikutavičiaus ir grupės akustinis koncertas „KALNIO VALS“ (KALNIO VALS MUSIKOS KONCERTAI) „Aš tikrai myliu Lietuvą“. Bilieta kainos – 60, 70, 80 Lt.

2 d., penktadienį, 18 val. Wolfgango Amadeus Mozarto Simfonija Nr. 39. Kauno miesto simfoninis orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrėnas). Dirigentas David Geringas (Vokietija). Bilieta kainos – 10, 15, 20 Lt.

4 d., sekmadienį, 14 val. Advento ir kalėdinės dainos, giesmės, psalmės ir sakmės. Veronika Povilionienė ir folklorinės ansamblio „Blezdinga“ dalyvauja kunigas Vilius Sikorskas. Bilieta kaina – 10 Lt.

4 d., sekmadienį, 19 val. koncertas, skirtas Kauno bigbendo 20-mečiui. Kauno bigbendas. Dirigentas Tomas Botyrius. Solistai: Arina (vokalas), Neda Malunaviciutė (vokalas), Mantas Jankavičius (vokalas), Vytautas Petrušonis (vokalas), Petras Vyšniauskas (saksofonas), Vytautas Labutis (saksofonas), Liudas Mockūnas (saksofonas), Rimantas Brataitis (saksofonas), Vytautas Grubliauskas (trimitas), Valerijus Ramoška (trimitas), Saulius Šiaučiulis (fortepijonas), Olegas Molokojevas (fortepijonas), Artūras Chalikovas (gitaras), Eugenijus Kanėvičius (kontrabosas), Arvydas Joffė (mušamieji). Bilieta kainos – 20, 30, 40 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

1 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“: didžiųjų švenčių motyvai. Veda dailininkas Gvidas Latakas. **18 val.** KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – vakaras-susitikimas su svetainės „Žalia žolė“ nariais: aukštaičių poeto bardo Algirdo Svidinskio (Azero) kūryba.

3 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Antroji mirtis“. Lektorius Aleksandras Žarskus. **18 val.** paskaita „Advento taku“. Susitikimas-pažintis su žurnalistė Audrone Vaitkute.

5 d., pirmadienį, 18 val. KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos džiaugsmai“. Kalėdų šviesa (ivairios grafikos technikos). Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė.

6 d., antradienių, 18 val. mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: Kalėdų dovanų gaminimas (vėlimas ant audinio). Veda Daiva Vainauskiene.

7 d., trečiadienį, 15 val. tradicinės advento akcijos ir parodos „Laimina miestą angelai“ pristatymas, skirtukų gaminimo akcija, edukacinis užsiėmimas „Pasipuoškime namus, išlaikydam senąsias tradicijas“. Veda Jurgita Kilikauskienė, Rita Grigauskiene. **18 val.** paskaita „Gruodžio mėn. kalendorius: adventas, līmainynis, šv. Barbora, šv. Mikalojus, šviesos nešėja šv. Liucija, elnių devyniaragis“. Lektorius Aleksandras Žarskus.

Vyriausasis redaktorius
Viktoras Rudžiškas – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255
Referentė – Aurina Venislavaitė – tel. (8-37) 322244
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –
Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakutiūnas – tel. (8-611) 98945, el. paštas: jakuciunas@gmail.com
Apžvalgininkai: literatūra – Aušra Kaziliūnaitė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas; teatras – Gediminas Jankus.
Fotografas: Zenonas Baltrušis.
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

1 d., ketvirtadienį, 18 val. šventinis Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto choro „Veni Gaudere“ koncertas. Solistai: Karolina Petuchovaitė (sopranas) ir Ignas Melnikas (baritonas). Akompanuojas Arnas Mikalkėnas. Choro vadovė Adelė Mikalkėnienė. Iejimas nemokamas.

Kauno menininkų namuose iki **gruodžio 2 d.** eksponuojama Kauno M. K. Čiurlionio draugijos jaunuų čiurlioniečių dailės darbų paroda – „Vilties preliudas Čiurlioniu“. **Gruodžio 2 d., penktadienį, 14 val.** – parodos aptarimas ir apdovanojimai. Iejimas nemokamas.

3-4 d., šeštadienį ir sekmadienį, 16-16.30 val. Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje – varpų muzikos koncertai. Karilijonu skambins Julius Vilnonis.

Kauno menininkų namuose nuo **gruodžio 7 iki 2012 m. sausio 13 d.** eksponuojama paroda „Juozas Grūšas menininkų akimis“. Rodomi garsių Lietuvos dailininkų A. Aleksandravičiaus, R. Čarnos, G. Didelytės, A. Dimžlio, B. Jermolajevo, V. Klemkos, J. Mozūraitės-Klemkiėnės, B. Uoginto, A. Valeškos kūriniai, išskilių šalies fotomenininkų A. Maciūsko, O. Pajėdaitės, A. Pilvelio, R. Rakauskio ir kitų 1931–1986 m. įamžintų rašytojo portretai. Paroda skiriama rašytojo, Kauno miesto garbės piliečio 110-osioms gimimo metinėms. Parodos autorių – Maironio lietuvių literatūros muziejaus padalinio vedėja Nijolė Majerienė ir dailininkė Inga Zamulskienė. Iejimas nemokamas.

2 d., penktadienį, 17 val. Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – žymaus Lietuvos filosofo, rašytojo, publicisto, politinio ir visuomenės veikėjo, humanitarinių mokslių daktaro Arvydo Juozaičio knygos „Ryga – niekieno civilizacija“ pristatymas. Už šią knygą 2011 m. autorui skirta Baltijos Asamblejos premija.

1 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radarastu g. 2, salė) – adventinis vakaras „Visi kas gyvas tešloviniai...“, kuriamo dalyvaus autorių giesmių ir baladžių atlikėjas Arūnas Raudonius.

Kauno šokio teatras „Aura“

Kauno paveikslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16)

1 d., ketvirtadienį, 18 val. ir 20 val. šokio spektaklis „Melancholijos dėžutė“. Choreografas Johannas Wielad (Vokietija), skulptūra Os gmeinos (Brazilija).

2 d., penktadienį, 3 d., šeštadienį, 18 val. ir 20 val. šokio spektaklis „Ar aš esu tas, kas aš esu?“ Choreografas Birutė Letukaitė, tekstilė, meninė insceniacija Almyra Weigel (Vokietija-Lietuva).

Bilieta galima įsigyti *Bilietai.lt* kasose ir 1 val. prie

